

~~НП 99-1~~
5

УДАРНИК

Г.П.Б на сбяз. зно.
Лигр 1981 год
Акт № 45 384

ХААДИК

ПРОЛЕТАРСКОЈ
ЛИТЕРАТУРА ЖУРНАЛ
ПЕТО БЫТӨЛЫСЫН КЫКЫС
ЛЕЗОНЫ ВКП(б) ОК-лөн Кулпроп, КАПП

Редакцоналн адрес: Сягыткар, Вадорыв У., 36

Печат декада нуөдигөн

Пролетарској гижыясла мөгјас

Сотсиализм строитомын робочој класс кын печат медјон оружјо. Сотсиализм строитан одјас содтом выло ужалыс јозлыс ентузиазмсо кыподо-мын печатлон ролыс пыр отаро со-до, кызи и ачыс печатыс быдмо. Га-зет-журналјаслыс лыдсо отлаодны револютсияодъса лыдкөд ознын поз, они јонанын вылын.

Револютсияодъ-кө сиктад унаон ве-сиг ез адзывны оиннаныс некушом газет, они непошто тсентралној га-зетјас сен лыддоны, а весиг он ад-зы сешом завод, сешом колхоз, се-шом совхоз, сешом сикт, кони ескө ез лезны асыныс отенө ошодан газет-јас. Рабелкоровској движенно паскалис уна миллион лыда возмостчыс армияо, „рабелкорјас лоины общественној мненноон командирјас“ (Сталин).

Јона гырыс довиженнојас емөс и нига лезом паскаломын. Нигајаслон тиражасыс нотчыд вөвытомөс (ГІЗ-лөн 1931-өд вөса кнжнөј продуктси-јасыс воө 3200 миллион лист-оттискөз). Уна миллион лыдон петө литература еща велөдчөм јозлы да и мукөд быд-сикас велөдчан нигајас. Сөсөа вөвы-тома кутис паскавны художествао литература.

Чужө выл лыддыс, паскалоны би-блиотекајас, кнжнөј киокајас да с. в. Сөмын тајө ставыс-на еща, колө ун-жык-на.

Танога они положенноыс печат да литература фронт вылын, танога өви медтөдчан торјыс культурној револю-тсия нуөдөмын.

Вөвытом гырыс успехјас емөс-и и натсионалној печат быдмөмын. Ре-волютсияодъ-кө сөмын откымын натси-нальноглон вөли аскывја газет-нигаыс — они-нын кыз вын асорнија јозыс-лөн ем ас кывја газет, ас кывја ли-тература. Миган комі кыв вылын, кө-ни ез лыстлыны мөвпыштылыны пра-мөјжыка ужалыс јозлы колана комі гижөд лөсөдөм јылыс, — они-нын петө областувса нол газет, рајонувса нол газет, петө кык журнал. Сөсөа комі кыв вылын лезөма-нын ставсө 1050000 екземпляр нига. Бөрја каднас нига лезөмыс быд воө содө кык мындабн (1929-өд воө — 74 печ. лист, 1930-өд воө 204 печ. лист, 1931-өд воө 450 печ. лист).

Быдмө комі художествао литера-тура, бергөдчө Выл Војвыв вөсна тышкасөмланө банөн, партија гене-ралној виç вөсна тышкасөмланө банөн.

Петөны выл гижыясас — ударникјас рабелкорјас пөвсыс, быдмөны выл лыддыясас, гижны бостчыясас.

Со кушөм успехјас емөс тавооа печат декада нуөдиг кешлө. Сөсөа они заводитома-нын нуөдны уж латин

алфавит выло вужөм куза, коді нөш-та-на одзөдас ужалыс комі јозлыс култура кыпөдөмсө, коді нөшта-на јонжыка кыпөдас ужалыс комі јозлыс ентузиазмсо сотсиализм стро-итан одјас содтөд выло да јонмөдас совет сојузса мукөд асоорнија јөзкөд волюсөм. Латин алфавит выло вужө-мөн ми кучкам буржуазној комі натио-нализмөс, коді зилө „јөршитчыны на-тсионалној кыш пышккас, ас јөз пыш-са классјас кост торјалөмсө сәјөдны зилөмөн, сотсиализм строитомыс пыш-јөмөн, великодержавној шовинизмыс видчысөмөн, СССР-са ужалыс јөзөс јитан торсө не адзыны зилөмөн да најөс мөда-мөдыс торјөдантор сөмын адзөмөн“ (Сталин).

Латин алфавитлы колө лоны сотси-ализм строитан јон оруфдоон. Тани сурөсыс комі алфавит латиниçрујтөм-лөн.

Кушөм-нө мөгјас суладоны миган пролетарској комі гижыясас возын.

Миган возын сулаө өви основној мөг: медженыд кадөн завершитны перестроитчөм, медженыд кадөн худ-ожествоа комі литератураөс çик вес-көдны партија генералној виç вөсна тышкасан виç выло, сотсиализм стро-итан основној козајственно-политичес-кој мөгјас оломө портөм выло уж-алыс јөзөс мобилизујтан виç выло, ка-питалистическој элементјас выло став фронт паста наступајтан виç выло, сотсиалистическој Выл Војвыв течан виç выло.

Тајө мөгсө оломө портөм выло ми-јан колө паскөдны массөвој уж, колө паскыда төдмөдны ужалыс јөзөс ли-тератураөн, матыстыны литературсө робочөј, вөрлеçыс, колхознык динө, велөдчыс да став ужалыс јөз динө, кыскыны најөс литератураө, чужтыны сетыс выл гижыясасөс, кривикјасөс, лыддыясасөс. Массөвој уж нуөдөмө колө кыскыны парвјној, комсомолској да профсојузној организацијасасөс, став общественностөс да став ужалыс јөзөс.

Литератураөс масса пөвсө петкөд-өм, уна јөз пөвсын литература јылыс докладјас вөчөм ез-на вөвыл. Онисан-жө колө вөчавны докладјас литера-тура мөгјас јылыс робочөјјас пөвсын, кылөдчыясин пөвсын, колхозјасын, школајасын.

Пролетарској комі гижыясасы, гиж-ны бостчыясасы да оз поç вунодны велөдчан уж, төдөмлун кыпөдөм уж — мөдногөн-кө шуны — техника аскіө бостөм. Некеç оз вермы муныны про-летарској комі гижыясасыс бөкөд ла-тин алфавит лөсөдан уж. Тани гижыо-јасыс колө лоны медвозмостчыс јөзөн да кыскыны тајө ужас став ужалыс јөзөс.

ЛЫДДЫ ТАЈӨ НОМЕРЫС:

- ІЗЈУР ІВАН—Өстаплөн туј 1
- ЊОБДИНСА ВІТТОР—Мед-возза бөрөзда 4
- ВАН МОС—Ударник содтис-өдсө 5
- ПЕА ГЕН—Зоновлөн воө-мыс 6
- ЫКӨН КОЛЪА—Витвоса-план 11
- ЊОБДИНСА ВІТТОР—Кушөм-колө латиниçрујтөм комі-алфавит 12
- ПАРМАЗОН—Кушөм алфа-вит миганлы колө 13
- ПАРМАЗОН—Библіографја-Ивапыслөн „Вермам-вист-выло 15
- КАПП—Литература кружок-јаслы 16

№ 9

Мај—1-15

1931 - өд во

Комі областувса робочөй— ударникјасдинө

Художествоа кыв—соцiализм стрöитöмын вына орудö. Робочөй класслы тајö орудöсö колö бостны ас кiас.

Пролетарскöй лiтературалөн мог художествоа кывјөн тыш-касны соцiализм вöсна, ужалыс војтырöс ызјöдны став фнонт пастаөн капиталистическöй элементјас вылö наступајтны да петкöдны ердö классöвöй враг агентјаслыс ужсö.

Та вöсна пролетарскöй лiтература кыпöдан уж—абу öтка öтка јöзлөн мог, а сiјö колö лоны став робочөй классыслөн ыжыд да зев колана ужөн. Медвојдөр тајö ужас колö кутчiс-ны робочөй—ударникјаслы.

Мiжанлы, робочөй ударникјаслы, колö сетны кыпыд гiжöдјас соцiализм стрöитöм јылыс, ордјысöм да ударничество јылыс, классöвöй врагјас вылö наступајтöм јылыс, медем соцiализм стрöитан ужас кыскыны ужалыс став војтырсö.

Мi, типографiјаса робочөй—ударникјас, кутчiсам пролетарскöй лiтература кыпöдан ужö да чуксалам ас бöрса вöтчыны Комi областувса став робочөй—ударникјасöс.

Сыктыварса типографiјаыс робочөй—ударникјас:

В. Ожегов
В. Иванов
М. Рогов
I. Огњов

Öстаплөн туј

(„МÖСЈАС БАКСÖНЫ“ ГIЖÖДЫГ ГЛАВА)

Изјур Иван

Чiткырасö iчöвiк бi, Öстапыс чужöмсö муртса југдöдыштö. Чiгарка бi ыпнiтлiгас кыз синалапувтiс сiнјасыс чардышталöны.

Гöтырыс пачвомдорын клонöдчö коклушкајасөн да кринчажасөн, оз лыст верöсыс вылö вiзöдлыны. Кыс-нын ескö шыасны-да. Сiз-нын Öстап рытывбыд кыв ез сетлы, шыасанкö öнi—ношта скöрмас.

Чiгарка быс Öстаплөн төвса козулөн ворсöдчö. Быд кыскыштiгөн ыпнiтлö, кыз кабаалаөн табаксö јокмылтöма-да. Весiг-öдi чiгаркаыс лок. А чiгарка Öстап кыскыштö унаыс.

Збылыс-кö шуны, Марја зев бура гöгөрвоö мыјла дузјалö Öстап, лун-лун весiг кывсö омöла лезлö. Кыз-нö сiз? Нем олим, овмос чöжим, чу-кöртiм, нiмкофажык ескөн кувны појiс, öтка пыд-кö буржык овмöсөн колiс. Öнi мыј? Мiтрук ачыс овмöссö павöдны заводiтiс. Бағлы паныд сув-тiс.

Кодкö кашкöдчыны кутiс пöсвозын. Тöдтöм пырыс кылö малалö öзöс, корö вуг. Весiг Öстап нырулын быс зез мунли.

— Јöз, буракö, оз тај ады öзöс-сö-а — мöвпыштiс Марја.

... Öстап јурын бергалö öвiктор. Öнтај Марја летчiс мöс лыстыны, мыјкö дыр ез кут сесса локны, лöи вiзöдлыны петавны.

Карта пос вылын јöвтыра пöдöнча, а Марја сулалö „Мамуш“ возын да бöрдö. Шајпај Öстап мунiс, сöлöмб-зыс јiжiс. Пызыртчöмөн гырк пыштi-ыс муткылтiс кушöмкö комок.

— Мыј-нын те сени лимзалан?—јуа-лис Марјалыс.

Бöрдöм сорөн гöтыр кутiс но-расны.

— Прöш-шайтча... Код сени кутас Мамуш вöсна тöждысны... Шыг-виасны.

Бöрөн каiс картапоссö Öстап, чiт-кырасан бi дорö туни дöмны пукöс да табак шын пöлыштiгасөн кынчi јурсö ез-на лептыв. Став кiсö јемнас сущjöдлiс...

Кодкө пырис керкаө, тувјө өшөдiс паскөм. Остап портчысөм шы сертыс-нын төдiс. Букуша сiнлапјас увтыс виждөдiс Митрөј вылө.

— Кутан сојны? — пачвоздорсан шыасiс Марја.

— Ичөтiка... Но, батө, аскi рыныштө кооалам. Теныд Микiт Мишлыс сөтiсны.

Пув ваөн зырыштысны Остаплыс чужөмсө. Кыз ускыс кутiс лөгны вылыс пар дрөжитөмысла.

— Агтө...— сөсөа куртчавтөг наң нылыштөм бөрын мөз виңдiс выл кывјаснас. Дыр мысгi-нын локыс горөдiс — Косавлөј... Кiстнытө-өд лока конкныд.

— Абуөмөј теныд өткод? Ми вылөс сөтам да!

— Зiк өткод! — Зев аслыс сама артмiс сылөн кывјыс. — Ме ветымын арөсөң пөсөi, лөгөдi, а те шуан өткод... Мөстө нуан-да, гашкө меным өткод-жө да?

Гөкыда летчысiс пызан вылө, дөман тунисө шыбытiг мөз, да сiнјассө паскөдiс. Пөрыс сiнјасыс зев унатор јуалөны Митрөјлыс. Вел дыр керкалыс чөв олөмсө ез торк.

— Абу өткод пиукөј. Ме-өд со кымын во рынышсө да гумласө мөлкүјтi. Кымын во сөтөн вартөм наң сојi. Сiјө менам!

— Мыјнө тенад „менамыс“ нөшта ем? Мыј наыс те бурсө бөстiн? Паңтыр ватө мыј сiз жалитан? лок мiјанө!

— Виждөдлам, пиө, мыј тiјан артмас.

2

Војбыд ез уфөы Остаплөн. Четчылас, куритчыштас... Бара водлас... Бара четчылас. Став олөмсө вылпөв олiс.

Кызi бат дiнөмыс нiнөмабуөн торјөдчiс. Немчөжыс чукөртiс, лөгөдiс. Олысө көсiсiс пегны. Муз да пөрыс-лун кынзi нiнөм-жө сөмын ез шед-а. Нафөјтчiс Митрөј вылө. Авја дөвина быдмiс. Армiјаө ветлiс. Öнi мыј? Остаплыс немөвөјја ужсө кутiс пазөдны, кiстны. Ез ескөн өмөј сылы вылө шөщ ставсө лөгөд-да! Мөс көсiсө нуны — бара өтiк мөскөн лөө колтчыны. Мыј керны? Дөза-нын олөм лоi-да, ез куж овмөдчыныд. Ашөр креованинө ескөн воiс. Мыј сылы колхозыс ковмөма? Мыјла јөз вөснаыс сiз төждысө?

Пөс быдсөн чөпөсiс, мөвп вылас колхозыд воiс-да. Öшиң дорө пукоiс.

Муртса төдчө лөз. Карта саяссын кылө вартөны-нын. Уна вартан шы кылө Остаплыс јурсө сы мында мөвп-жө поткөдө.

— Колхозө пырны? Ассым немөвөјја сөкыд ужөн перјөмөс јөзлы јук-

лыны? Важсө-кө кiстан да вылыс оз артмы? Кiстныд-өд лөгыд, чукөртныс сөкыд-а. Таво-на со колхозысыд-лөн ужыс јөзөыс бөрын кыссiс. Оз ставөн асыныс мөз ужавны, нафөјтчөны көдкө вылө. Öнi кујимөн от лөгалөј, кыз-нө сөнi кујим сөөннас?

Сiнмыс уөi амбар вылө. Пыщкөс томан көртис паскөдчөмөн өзөс возас дөввиждө, саядө Остаплыс ембурсө. Пыщкөсө артыштыс — бара сөлөмыс гудыртчiс. Кодкө бытөө пыщтыс ныз пуртөн нуөдiс

— Ог! Нiнөм оз лө! — гора шуiс, весiг повзiс, мөз ескөн гөтырыс-мi, пыс-мi кывалыны тојтөмсө. — Јала вылын, а асным олам, гыбалiг мөз!

Вылысан шнопкысiс волпас вылө. Ез помав мөвпјассө — онмөсiс.

* * *

... Гырыса вослалө Остап шылыд јаг куза. Нөкөн весiг кос увтор. Гөгөр өгтырса пожөм шөщвиждө. Лым-јөн волсалөма јагсө кос јала. Кокулас кылө чөгасө, дрөбитчө.

— Дас во саян тас јала чукөртлi. Зев уна вөтөс сек есiс дорышас вөлi. Тавө со нiнөм абу, — мөвпалө ачыс.

Быд мунигон Остап видываiс ассыс јала чукөрсө. Казтывалө секја шыгјалөм, лок сiнмыс зөбөм тыла вылө ветывалөм, öнi-на со матыетчiс.

Вылысан адзiс төдса iнтө. Сөмын јала чукөрыд вывти iчөт лөөма.

— Ош, көнкө, шавкiс.

Матыетчiс матөжык. Арса шырби-өн портмасө јала чукөр. Сөмын шырбиыд тащөматө пемыд војын тыдалө, а öнi гөжса лун.

Кинас видiс: ставыс сыыс сөм, шајта.

— Шудыд көнi! — петiс Остап-лөн.

Тиралан кiөн кыскiс лазыс порт, заводитiс өктыны.

— Öтiк... Кык... Кујим... — клонакылө портјын сыыс сөм, Остаплыс вежөрсө гудыртө. Воши лыдыс — вылыс заводитiс лыдфыны.

Гола дортыс азөптiс чушкан. Öвтыштыс кинас... Горөдiс... Чорыда камгысiс кыс пызандорө, садмiс.

— Быдса вөтыд овлас! — шензыны кутiс — Мөс жынјан шытө он-жө лыдфы езмө сөм тувјө. Мыј i најөс Марјасыс картаыс гiднаө да гiднаыс картаө iслөдлө.

— Тајкө овмөдча! — аслас серамыс бөрынас петiс.

Уөi думвылад рыныш косалөмыд. Төрыба пастасiс, кокас порогулыс тунi сујiс да летчiс гумладорө.

3.

Сiкт горулын выл нiшөн төбөө-ма колхозлөн öтувја скөт карта. Куз,

жужыд. Го мөс кутасны овны. Важы-ник, поснiдiк рынышјас дорад кажитчө карыввса керкаөн. Нiш јокмыл-јас косттi выл керјас пiскөдчөны. Бокынжык, сурјас јылын, выжыд вөвтөд гумлалөн. Кылө машиналөн шургөм.

Јенеж дон. Асја, дон јенеж вылын лөзөдөма шондi. Кынмө, тыдалө. Чарскакылө Остап кокулын кын турун. Чорыда пужалөма, ставыс кельд лөз, сiјөн i шондыс кажитчө шөщ лөзөн. Турун виж рөма му ештасы. пужысла зөннас лөзөдөма да лөзөдөм шондi возын арса шырбиөн ворсөдчө, зiк öнтаја вөтын мөз. Öд-ва-кө кущөмкө мөвпјас Остап јурын вөлины.

Горт дiнсаыс сашкiс сiнсө аслас сөрөм пiнјасө да нiнөмтор весiг сыыс кынзi ез адзы. Арса мiчлунсө-нi, лөзөдөм арса шондiсө-нi. Вел ескөн војдөр асывөзјаснад уж вылө пегiгөн тајөјас вылө вөлi нiмкодасас-да. Ассыс рынышсө адзөм бөрын вөмiс конкнiджыка лөлыштыс, вөмiс кутiс кывны вартысјаслыс чапкөдчөм шысө

— Зөн-на, — јурпырыс вижнiтiс мөвп да сөдтiс восковсө, катласiг тырја арлыда конкјаснас кутiс шлопктыны котөртны.

Нiшөн төбөөм карта дорын вөрөны-нын. Корјаскө клонөбтылө кер помө чертышкөн колскөбтылөм. Керјасөн вөдiтчөны.

Остап кыщөвтiс рыныш гөгөр да сувтiс. Гырыс iдңаңјасөн колалөма конкутыс пуж вылын. Кағалiс ассыс котөртөмсө, четчалiгтырја татчө лөк-төмсө... Назөник бор мөдiс гортас. Рыныш саятi мунiс, мед оз казавлыны нiшөн төбөөм карта дорын вөрыс-јөз татчө волөмсө. Вөмiсгi јурыс мiјјаскө мөвпавны кутiс вермыны, вө-мiсгi кағалiс, мыј кокас руда-сөда тунi вөлөма, öгыс гөтырыслөн мөс лыстан тунi, а мөдыс аслас тө-рытја дөманыс, јемыс-на нырагез јылын четчалө.

Вежiс тунiсө, петкөдiс сарајыс сiөс-завод да мунiс вөвла. Гiдна возас уөi мөвпвылас: вөлыс абу-на, талуи ков-мас вөв кутны, турунјас лөө вайыштны сөсөа. Бара јандыөгтырја пыртiс сi-јөсјасөс да ас вылас шензiг мөз пырис керкаө. Пызан дорын пукалө Ош Мi-ронлөн сватыс — Кузма.

— Адзi гумладорөыд кәјөмтө да пыри. Мыј-нө вөвтө ен додлава? Кут-лин-нiн? — Кiсө сөтiг-мөз кутiс кәйтны Кузма.

— Гојышта да вөмiс. Турунјас ковмас вайыштны. Те-нө кор воiн?

Пөртчысiс да пукоiс вөча Кузмалы.

Југидоаңыс-на кутисны чукөртны собраннө ылаө. Ез радејт Остап бөрја каднас собраннөјас ылад ветлыңы да талун быт: рынышјас јылыс кут. с сорнө мунны.

Селсоветын табак щын ылас өшјө чер. Щын пөвстис ылын кытөнкө кажитчө би, вел ыжыд лампа да муртса југидсө сетө. Щыныс да јөзлөн мургөмыс быд паз костти піскөдчө ылаө.

Пызан дорын мыјкө лыддө Мітреј. Колхоңықјаслыс нөмовч каңтылом бөрын лыддөдлө шайтјас, пудјас, додјас, метрјас. Остап гөгөрвоис—јуклөны урожај. Медбөрысаң лептис јурсө, голасө нујөдөс, кутис кывзыны. Скота вөлі төдны, уна-ө Ош Міронлөн сватыс, Куңмаыс, гожөм чөжөн нажө-витөма. Гожөмбыд ез прамөја нөтчид ветлыв візму ылас. Талун Куңма медвожө пуксөма.

Лаңтөмаөс гөгөр, кывзөны.

Кывзө щөщ і Остап, арталө. Бөрјөдлө колхоңықјасөс, налыс ужалөмнысө. Ставныс-өд кывзыыс сіз вөчөны.

Малази позјын моз ызөбтыласны корјасөкө да јуралыыс лаңтөдас.

Горнитны медвож сувтис Куңма.

— Граждана! Уж—ужалөмлы, а сојөм—сојөмлы. Колі семја сертө: кызі, шуам, ме кута дас пуд наңнас восө вуңны? Колхозө-кө пыртід—колө вердны.

Бара малази позјөн ызөбтисны јөз.

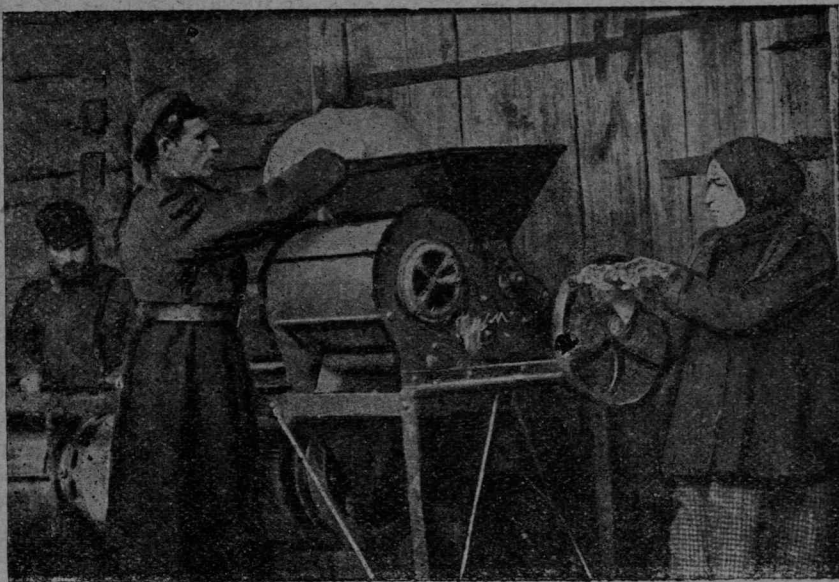
Остаплы јурас воис Куңмакөд онтаја сорнөтөм. Обөдөтөны-пө, колхозыд-пө сөмын гөмјаслы бур, мі вокыды-пө некущөм ногөн оз лөсав. Карө ветлөма, ылтөрјас кывлөма. Сөсса наңөнікөн сорнөсө вештис Остап ылаө, рыныш ылаө. Ош Міронөс дорјыны кутис.

— Рынышјассаңыд лөка матын і керкајасөзид,—висталис Куңма.—Төдам-өд властыдылыс полөтікатө—кредтанаөс бырөдны, ембурнысө налыс мырдыны. Олөмажықјастө тај лквифірујтөны-ңин-а. Регыд і мөвоккодөмө воасны. Төвбыд вөрын, гожөмбыд—гөмлы. Ош Міронтө адған мыј вөчисны. Мельничасө і куңнечасө мырдысны.

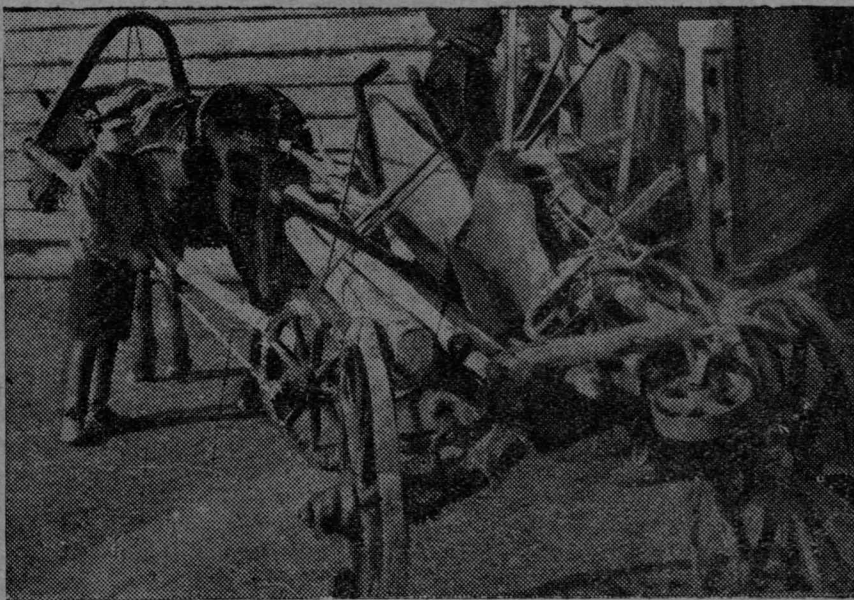
Өні со Остапөс дорјө, сөмын оз вермы Остап гөгөрвоны, кодарө пылө Куңма. Збыл-ө дорјө сіјөс, алі мыјкө мөдтор јурас кутө...

Кыв бостис Мітреј:

— Јортјас! кызі коміссөја јукліс урожај—тјан сөнвозын. Урожај јуклөм вөчөма ужалөм сертө. Семјасыс ужалөм сертө-жө і сетөб ужавны вертөмјаслы. Тазі шулім воңза собраннө ылың. Тани Куңма ызгө. Сіјө гөгөрвоана. Лөка шөчөніка уж ылад во-лывліс. Көді омөла да лөка ужаліс—

Јөмдінса колхозын весалөны көјдыс

Сыктыварса „Коммуна Југөр“ колхоз мунө гөрны-көңны.

Јөмдін рајоныс колхоңықјас колхознөј совешцаңнөвылың

Робочөй-ударникжаслөн гижөдјас

УДАРНИК СОДТИС ӨДСӨ

Ударнөй жагын
Төвбид чершы кыліс.
Ударник
Ассєыс норма тыртіс:
Пөрөдїс, вөчїс, кыскїс
дас мїллон кер.
Трактор гораа жургїс,
Со керјасөн өтпырјө тургїс.
Вөвјаслыс петкөдлїс вєж:
„Кушөм зон лечыд талөн ГЫЖ“!
Керјасөн тырїс
Ју кыркөщ дор.

* * *

Сыктывлыс рөмпөштан плєшсө
Лунвывсаң шоныд төв
Герөдө, пөлтө,
Кыркөщсө нулыштө,
Нөжјөнїк візувтө вөзө...
Гудыртлө... сөзлө...
Кер бөрса керјас
Шлывгөны, кывтөны,
Куз зыбјөн өтар і модарсаң јөткөны,
Мед полөјө оз суј.
Сїланыс тырмө,
Сојјасныс јон.
Сөлөмныс бїа,
Ломалө-дон...

* * *

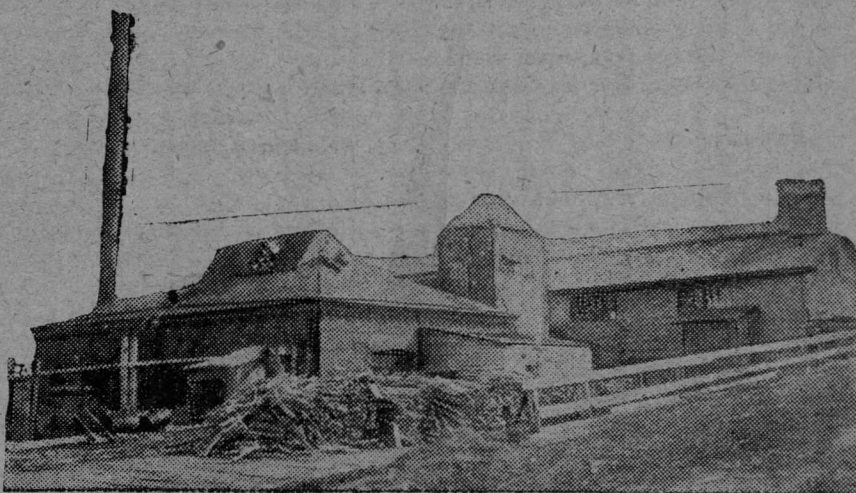
Бухнїтїс
Лєсзавод сєвїсток
Јенежөз пуркнїтїс щын
Заводса ударник кыліс...

Сїјө і вазөн-нын сен.
Ударник сојсө вылөз пужїс
Уж вылө зїла, кызі вылморт, вужїс.
Вөрзавод пїласө
Ход вылө лєзїс,
Мыј вөлі жар.
Ударник содтїс өдсө.
Восєїс, кыт вөлі пөдса
Мөдөдчїс релс куза
Кер бөрса кер.
Пїлка вомсө востїс,
Пїңсө лечыда зєв јостїс.
Мөдөдчїс сојны
Вїт-квајт вїчөн
Керлыс сөлөм шөр.
Збој ужыс сєнї
Лунтыр жургїс, кыліс,
суддан кад сєвїсток
Бара сыліс,
Вежєїс ємена,
Воїс мөд,
Со мыјтөм локтө ємена вылө
Өтї, мөд...

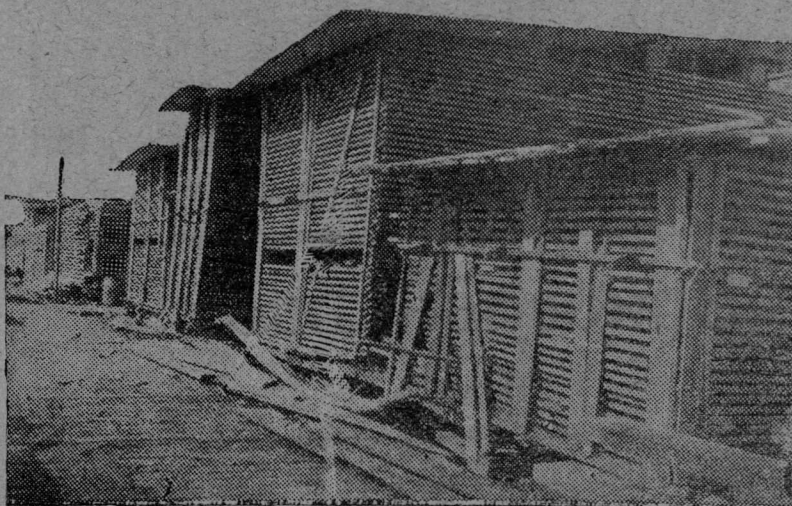
ВАНЪ МОФ.

Сыктывкар тїпографїја.

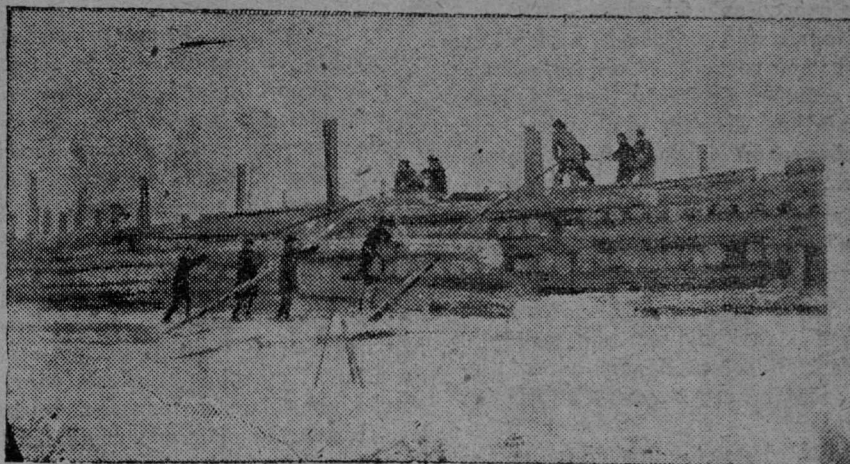
ЗАВОДЈАСЛЫ ВАЈАМ ВӨР

Вөрпїлїтан завод Сыктывкарын

Сыктывкарса вөрпїлїтан заводөн пїлїтөм вөр

Позты бокын (Шојнаты рајон) вөчөны матка.

Осоавиахим рота парад вылын.

Зоновлөн воо́мыс

Пед Ген

Пед Ген гижэ ыжыд повест „Сиктса асыв“. Сижэ повестас Пед Ген петкөдлө меджонасө колхозјас стрөйтны заводитчан кад. Ми тани вәјодам повестыс тор, Павел Зоновлыс гортас локтөм јылыс.

Павел Зонов сөкыд оолөмөн воокөтис өзөсө порог вомөн да сувтис, весиг өзөссө өз пөдлышт.

...Коркө тајө өзөсөдыс петкөдісны мамыслыс гортсө... Со—сјјө-жө пызан, лабичјас, белиттөм пач. Ставыс важ код-на. Жожын чуң судта најт. Мамсө гуалөм бөрын ез-і чышкыслыны...

Сөкыд восковјасөн Павел муніс пызан дорө. Пуксис да вөјтчис мөвпјас пышкө. Уөі төдвылас дас во сајса оломыс.

Коркө і таті шунгіс өөд кымөр—гражданскөј война. Вөліны курыд сін-вајас, вөлі і гажа серам. Сытөг война оз муналыв.

...Помнітө мамсө—мелі сінма, косін-ці, нывбаба. Зев јона радејтліс асыс өтка пісө. Естөн, өшін улас вөлі

градјас дорын ноксывлө. Нещыштас вјж соркни да сетас:

— Павлуң, на чөскыд соркни. Ак-өд кушөм чө-өскыд!..—Сесса пуксө-дас ас бердас да шылөдө. Аслас сін-тырыс долыд... Помнітө дадсө—јон морөса матрос; паскыд кок вожөн ветліс. Вісталө вөлі: ылыс-пө локті, ыжыд паракөд вылын ветлі. Јешщө вөлі віставлас, кызі сарөс чөвтгөн војутлөмны Сылы—даснөл арөса дејналы—дадыс ыжыд мортөн чайт-чывліс, сещөм ыжыдөн, весиг сарыс абу повлөма... Помнітө јешщө: шко-ла вылын шпорөдчис гөрд плаг, а сиктөд ветлөдлісны пішщала салдат-јас. Садыслөн вөліс-жө пішщалыс дај јешщө тасма бердас ічетлыјан.

— Ен мајтчы, чојөј,—вөлі ужнај-

тіјасөн мамыслы вісталас дадыс:
—Вермам!.. Мі вермам!

Сесса вөлі щөщ сјјөс—даснөл арөса дејналыс—тапкөдлө паскыд кыпыдөснас:

— Тіјанлы перјам... Тіјанлы југдас оломыс—Свобода! Равенство! Братство!

Өві рытө дадыс локтис зумышөн да пажнајтгөн вісталіс:

— Јежыдјас матын кывсөны... Гашкө-і пышчыны ковмас меным. Но-да верматөг оғө на сөтчөј гадјаслы! Те, чојөј, јона ен беспокөйтчы—талун-аскисө оз-на воны... А војө адјам-өд сесса.

Сјјө рытө сор водисны. Мамыс пыр бөрдис. Ачыс-өд зев вөлі вөсыс-пыр кызө да вјжов кракөвінаөн сөлаө.

Војшөра-војын мамыс садмөдіс на-јөс. Помнітө: сінјасыс сувтсаөс, сор-ныыс оз артмы.

— Лыјсөны... Лыјсөны... Мыјнө тајө? Сват, сват!..

Дадыс шемөс пукалыштис, сесса јортчыштис да летчис жөжө... Мунөм бөрас јешщө-на гажтөм лоі налы. Лас-кысисны мөда-мөд берданыс да тіра-лісны, кызі арөа пу корјас. Сесса пондисны кодјаскө јіркөдчыны. Ма-мыс молітва лыдліс да петігас шуіс:

— Гашкө дадыд-да... Ен пов, дөнаөј.

Пырісны пішщала јөз,—пузлаис-ны, маткисны да јуасисны мамыслыс:

— Көні коммунистыд?.. У! Сука, зебын... Зебын, сука!—Мамыслөн сөмын сінјасыс зірдалисны. Кор мо-рөсас зушчыштисны прикладөн, ымө-стігтыр пуксис жөжө да кутис кіргыны. Вомдорјастыс кык шорөн лузгіс сөд вір...

Асыввој мамыс омөла-нін сорк-тіс, сөмын пыр көзөда ва јуіс.

— Садыд-тај ез-нын... лок. Мун... ветлы... Трөш Педөрөс корлы. Шу, мамук кувны... пондис. Мед волас,—вашкөдіс мамыс корөгмөм лөбјаснас.. Көтөртис Трөш Педөрјасө, полігтыр пыріс өшін-ув јөрас. Өшінјас гыры-сөс, занавесјас... Вісталісны: ачис-пө абу, правленнөө летчөма... Правлен-нөын тырыс јөз; мыјкө јона горзөны. Пызан дорын—дадыс, јурсө увлаң лөзөмөн бугчыласө; чужөмбокыс пы-көса дај вөрөс.

— Лөзөј... Лөзөј менө,—бөрдө да оујөө сјјө дадыслаң, но јөзыс быггө өз-і кывны, бөр зыроны... А сесса дадсө петкөдісны да јөзыс кутисны разөдчавны. Сјјө бура дыр корөіс Трөш Педөрөс, сесса адзіс да кокпөлас кутчысис:

— Мамук кулө... Корліс. Лок ветлам өдјөжык... Мамук кулө.

Колтадін код щөщыд тошка, гөгөр-бок вјдөдліс, сесса чужјис:

Проклат... Бара нин дөзмөдчан... Чур-рка! Ук-ты!.. Марш татыс. Тіжанлыс семжаныдтө зоннас колд... Мед коммунист дукуыс ез кол!

Нөйтөм понійон гөнітіс правленнө дорыо... Вадорын пішщала јөз мыјкө горзөны өтпөвсөн суламысаслы: вгтөн кымын јөжгылтчыштөмны мөдәмөд берданис.

— Р-р-е-э-а!..—вурыштіс сынөдсө залп... Сесса ловжавывсыныс на-і зумјөдлісны ыжыд јукмөсө...

Мыј-нин?—јуаліс сылыс мамыс—Мыјла-нин барасө... лыјсөны?..

— Јі ылыын.,—сөмын кујіс вгтавы мамыслы, сгнвјаснас сесса-і вгндіс. Став тушанас сырқјалөмөн бөрдіс.

— Сгадөс, мамук... Сгадөс... Мыјланө сгјө?..

Најө мамыскөд бөрдісны, а сені— олыштасны да реэгасны, олыштасны да реэгасны... Мамыс сесса топөдіс морөс бердас да дыр вашкөдіс: сылы пельвозас:

— Сгадыд правда корыөіс... Сгјө—ыжыд морт, озырјаскөд вермаселіс; сгјөн-і... јі ыылө летчөдісны. Ен вунөд, донаөј, велөдөмсө... Век вөлі шуө: вермам!..—Кывзө мамыслыс вашкөдөмсө да асэө, быггө дадыс— ыжыд пу судта, өві кінас пішщалсө шамыртөма, мөднас—школа ылыыс гөрд плагсө ыылө лептөма... А сы- бөрөа мунөны: мамыс, сгјө, у-унаөн мукөдјас... Кыскө сесса быггө Трөш Педөр друп локтіс да горөдіс:

— Тіжанөс ставнытө колд... Мед коммунист дукуыс ез кол!..—Сылы— дас нөл арөса деғиналы—страк, горзөны кутлас да оз вермы... Сесса здрөгүтіс да... паладіс. Мамыс век на мыјкө вашкөдө. Ові лунөн јурөі- јасыс пондісны конерлөн зормыны.

— Мам. Менө чужіс дај чуркаөн шуіс... Чурка-өмөј ме?..

— Ок, ок, ок! Конерушкаөј менам, шудтөм кагукөј... Чурка, чурка. Батыд тенад—Трөш Педөр. Ме слу- гаын овлі кык во сы ордын... Со-өд кушөмі сгјө, ез-і волы весіг прөс-вгт- чыны. Кыз-тон быдмыны кутан, Пав- луы... Со-өд, морөсам кіргө. Коди кутас тенө вердны, көмөдны пастөд- ны. Отнад-өд колан, өтнад.

Мамыс лөвтөмыс сылы горшас ка- јіс нлөг јокмыл, лолышты оз лөз. Ок, јона-жө сөкыдөн кажітчіс сылы— даснөл арөсалы—олөмыс: лічкө, лічкө му бердө...

...Кујім лун мысггі, кор јенежыс вөлі лөз, кор јургісны вгчкө жын- јанјас, мамыс... кујліс... кын. Сымда шог вөлі кынмөма чужөм ылас, мыјда төрө медшудтөм мортлы. Сгн- лысјас ылас әірдалісны гудыр сгнва вөјтјас. Нанышкын тыдаліс став олөмыс мамыслөн... Сесса кодјаскө волісны да мыөкісны мамуксө, гортјө

пуктісны. Локтіс поп, ргзіасіс, сы- лыштіс... Керка тырлі ладан щынөн. Сесса кутісны мамсө окавын. Щөщ-і сгјөс щөктөны.

— Ог!.. Ог!—сөмын шуаліс сгјө.

— Сесса-өд нуам мамуктө. Мун прөс-вгтчы. Шу: прөшщадј мамук, јан- салім-тај.

— Ог!.. Ог!

Петкөдісны мамуксө. Ывлаыс југыд, гажа. Школа ылыын јөжыда-лөза- гөрда плаг-нн шпаргө. Паныдаслөны погона салдатјас... Поп бара сылыш- тіс гу дорын, сесса кутісмы гортсө лөзны... Ові сгнва тус ез ус сылөн. Вгзөдіс јенежө, кымбөрјас ыылө да мырдөн мөдтор јылыс ассө мөвпө- даліс.

— Бум!.. Бум! — летчісны горт ыылө медвозға сөј јокмылјас. Сылы чајтчө, оз горт ыылө мусө шыблав- ны, а сы ыылө.

Сылы вөлі окота колтчыны мамыс- көд аскежаныс... А јөзыс сужөоны, окалөны. Быггө налы донажык сы- лөн мамыс. Мед-і бөрдөны, мед-і гуалөны асныс. А сгјө нгөті сгнва вөјт оз уекөд на дырјі...

Ештіс. Гуавсөіс.

— Мунам-жө, шаң пі. Отнад-тај колін сесса.

— Ог!.. Ог!.. Ог!!!—Ез шуав, увтіс көјін піөн... Локтіс гортас: лөн, шудтөма-лөн. Век-на лувјалө ладан щын. Дыр сулаліс жоқ шөрын. Гө- лөмыс вөлі јі тор. Сгнулас уоі ма- мыслөн чышјаныс.

— Мамукөј! Ма-а-мук!..—Быггө зельд гаф потіс морөсас. Ызггтыр тупласіс да бөрдіс лабгчын. Сгнва

быртөзыс бөрдіс. Горшыс дојмыны- нн кутіс, јурсө быггө вгскіө топө- дөмны, а дурдыны оз вермы. Морө- сыс ачыс мырдөн тракјысө. Лагуша кулмгјасын сгз-жө кывлан: ікры... ікры... ікры...

Локтіс вөј. Гөгөр мгстөм вужөрјас. Шуштөм. Нгсө олө, нгсө вөтасө. Сесса пастасіс, ыылас көртыштіс мамыслыс чышјансө да пуктіс эептас наң крај... Отнас. Кытчөкө лөсөдчө- ма мунны. Кытчө?... Коди тенө—чур- каөс—вгдчысө?.. Кымын сгнва вөјт сгјө уөкөдіс, вгставны некод оз вер- мы; јонаө вөліны курыдөс, некод ез вгдлы. Сөмын сөд сгнкыма вөј мој- діс конер кагалы ассыс мојдассө...

Ывлаыс пемыд. Јенежыс уна рөмөн пөртмасө. Вөр јылын өтка козыв чуксалө овны, быдмыны, вермасны!

— Кытчө мунны?

— Абу-мөј өткад кытчө... Медтгкө пышјыны тајө шудтөм нөныс.

Рунгс. Коллісны ендөм кагаөс— чуркаөс — пемыд вөј да өтка ко-

Голь, голь, голь!
Зіла кольлам моль,
Мед өті керозколь!
Збылө пөртам тан
Выл Вөјвыв течан план!

Нөбдінса Вгттор

УДАРЫН

ПРОЛЕТАРСКОЈ ГИЖЫГАС КОМИ АССОТСТАТСИЈАЛОН ГА ЗЕТ

№ 1 (3)

МАЙ 15 ЛУН

1931 ВО

П Р И З Ы В З А В О Ш И Т Ч И С Быд заводын, стојанканын, тракторној базанын, колхозын школаын колё доны лёткружок

Міјан могјас

Ударніјасос літерату-
раб кыскан уж Коми об-
ластын кутис пörны Істав
пролетарскöј обществен-
ност мөгö. Кутчысісны
шош профсоюзас да ком-
сомол. Мыј тајо петкөблө?
Сіјо, мыј мјанлы куш
сөрнігöмөс колö вужны
практикскöј ужö. Котыр-
тавны лёткружокјас пред-
прјаттöјас бердö, трак-
торној базјасö да колхоз-
јасö, вескөбдны најöс ве-
лөбчандатворчскöј ужö.

Міјан воцын сувтö мөг
— Коми областлы дас во
тыртіг кеждö кыскыны лі-
тератураб ешавылö 30
ударнікös. Сöмын тајо
могöс оломö портöм бө-
ран мі вермам шуны: „мі
тырмымонја перестрат-
вајтам, мі большевізру-
тчам“. Тајо кутас петкөб-
лыны мјанлые ужнымös.

Мукöб шуöны—оз-пö
некор робочöј—ударнік
гійхсөн вермы лоны. Мі
шуам—вермас, лоны сө-
мын, дерт, сію сөкыд уж-а.
„Абу некушом крепост,
кодбө большевікјас оз вер-
ныны боетны—вескыда
індіс Сталин јорт хозај-
ственнікјас конференціја
вылын,—сöмын мед вöлі
страстнöј кöсöм“.

Література фронт-ко
робочöј тајо бунд
дөбөмнө, мјанлы
дөбөмнө, мјанлы
дөбөмнө, мјанлы

УДАРЫНКАС ПРОИЗВОДСТВО ВЫЛЫН

Сыктывкарса топографіяын ударнікјас: Кузьнецов, Ожегов, Иванов.
Тајо күймнан ударнікыс пырісны літератураб.

Котыртічс лёткружок

Комі ніга

Лөзанинын

Літератураб шарыс удар-
ны. Вөлі-дін кыкыс чукорт-
ны. Котыртічс лёткружок
дөбөмнө, мјанлы
дөбөмнө, мјанлы
дөбөмнө, мјанлы

Ударнікјасос літератураб кыскөм јылые ОСПС-лөн шүөм

Сотсіалызм стрөігөм—öбјас сајын, öбјас чужтöны
ударничество да сотсіалістическöј ордысом.

Міјан мөг—сотсіалістическöј формаа ужас кыс-
кыны ужалыс став јöзöс. Сіјос медбура пöгө-
вöчны выл формаа ужöс петкөблөмөн. Колö пет-
көблыны дөвејеннөјасö бөр бригадајаслые, удар-
нікјаслые, деланкајаслые, колхозјаслые. Колö пет-
көблыны кыті ударнікјас немөвöјја сөкыд ужöс
портöны меколанаторјо, медбортјо, медым вы-
јöбны ужалыс став јöзöс сотсіалызм стрөігөм вылö.

Тајо ужöс ударнікјаслы колö вöчны выл фор-
маа уж јылые ныгајас, вөгјас, очеркјас, кыбурјас
асланыс гійжөмөн, петкөблөны өрлөдөмөн, колхо-
зын дөвејеннөјас, гійжы (Индустріаннөј) Выл Вој-
выв теçөм јылыс, классовöј тыш јылыс.)

Та вöсна профсоюзјаслөн Областувса Сöвет
шүө:

1. Пролетарскöј гійжысјас Комі ассотсіакöд
өтвылыс нүөбны ударнікјасос літератураб кыскан
прізыв, медым наыс лөсöбдны пролетарскöј коми.
гійжыс выл кадрјас.

2. Рајпрофсоюзјаслы, фабзавкомјаслы, работ-
комјаслы, клубјаслы, стөно öмөдөн газет редкол-
легіјаслы ударнікјасос літератураб кыскан ужöс
сууны асланыс ужас зөв ыкыд мөгö да ударнікјасос
літератураб кыскөм, ударнікјасыс котыртавны літе-
ратурној кружокјас, вöчны налы услөвјөјас твор-
ческöј уж нүөбдны.

3. Фабзавкомјаслы да работкомјаслы лөцны
колана мында сөм лёткружокјаслы.

4. Лөсдрөработчіс сојузлы быт сүздөнны өр-
кылөбөјаслы ешавылö 300 экзөмплар „Ударнік“
журнал. Шоқтыны шош мөстөвасыс профсоюз-
нанныј організатсіјаслы кутчысны „Ударнік“
журнал разөдөн ужö, еша вылө мед вöлі быд 10
профсоюзса шылен вылө вöб öтө екзөмплар і жур-
нал.

5. Гөжөмнас нүөбдны літератураб кыскөм удар-
нікјаслые областувса сүгө. ОСПС-лөн прөвөдіум.

„Ударнік“ журнал лыд- өысјас!

Гіжөј, кушöма кажітчө тіјан-
лы „Ударнік“ журнал. Гіжөј
со кушөм јуалөмјас вылө: 1) вöб
оз сөлөм вылад журналыс, 2) мыј
медјона кажітчө журналыс, 3) мыј
оз кажітчы журналыс, 4) мыј ко-
лө вөкчы, медым буржыкына жыр-
да тырмымонча абу, 6) кушөм ту-
...:4... V.A. ...” жыналыс мед-

зув. Сесса сы кадө бурөщ кымөр сајыо мыдчысліс чарла код төлыс, аслас езыс југөр быгјаснас кестіс курьд өінвасө сылыс.

III

Коліны сіјө ваяс, гримөдісны вөр сајө. Војналөн кокујјас кутісны бырмы. Ыб јылын окопјас буждалісны, весіг челајас-ын оз ворсны на пыщкыи. Сөмын коліс... братскөј могіла. Кујлөны кыз му улын револутсіјаөс кутыөјас. Гу дорас шышкө пушкыр лөмпу. Быд тулыс, лымјөн моз, кікалә аслас зорізјаснас револутсіонерјаслыс гумысө, гортвыи дөраөн моз ежө...

IV

Дыр пукаліс Павел, важ олом јывыс мөвпаліс. Оні быгтө аслыс оз-і ескысы, мыј коркө збыл сіз вөлі, ставыс ас вывтыс вујіс. Сөмын-өд керка пыщкөс, өшінув, сіјө жө мөдлапөв—ставыс казгывлө дас во сајса оломсө.

Павел ышловзис да востіс өшін. дас во мысөі керкаө гажаа ызггтыр пырісны ывлавывса шыјас. Вадор лыаыс зарнасө, ылынжык—візјас, на сајын—піладора вөр. Павел пыкөіс гырзјаснас өшін курічө да во зө кутіс мөвпавны.

... Көчәнтөм понјөн кыскаөіс өіктыс-өіктө. Кор јөзыс кутіс ізас шырны да сојны, сіјө мукөдјаскөд щөщ вескөдчіс ыанаіјасө... Кор ыеуна лөныштіс оломыс, кор созыштіс порок шыныс, вескаліс кісөом, пылөм заводө. Нөжөныкөн зонталісны. Завод пачјас бара доналісны, корпусјас тырыны уж зыкөн. Рыгјасын—собрәннөјас, кружојас... Сесса окота лоіс асқөдлыны ас чужан өіктсө, мамыслыс да дафыслыс тујасө. Вөзјыөіс отпускө. Помнітө, кызі төлыс сајін јортјасыс коллөдісны вокзал вылө. Регыджык-пө бөр лок, кутам відчыоны. Көрт гыркја појезд јансөдіс најөс.

— Ек, кор-нін бара заводас локта,— ышловзис Павел.— Лун-мөд-кој-мөд олышта тәні, асқөдла јортјасөс дај бөр сетчө!.. Сен-өд пуө оломыс!

V

Өшінув јорас Көрніл бурөщ вөлі телега мавтө. Павел локтіс забор дорө да здоровајтчіс.

— Он-ө вермы віотавны... Тајө керкаыс міса кодлөн?

Көрніл пунктіс муө сір доз да вескөдчіс.

— Мі олам,— кыввізис көрніл да чышкыштіс ежаө кіјассө.— Кодөскө гашкө короан-да?— Көрніл мыгвын-

гыс тојыштіс чөрс јылө сүјөм көлөса да пондіс візөдны бергалөм вылас.

— Корса. Важөн јортјас вөлім. Сөмын нөмсө вунөді,— вісталис Павел, ачыс өінјассө оз чөвтыи Көрніл вылыс.

— Чөвлы... — Көрніл восковтіс Павел дорө.— Те тајө өіктыс-жө?.. Те...— кывжын вылын вөндіс, бөр өдјөжык зумыштчіс да кутіс візөдны телега вылө. Сінјас сөргыс төдчө— мөвпалө.

— Мыј?..

— Нінөм. Ылалі, чајта-да... Быгтө сін возті коркө вујөртәін... Павел?!

— Ме-і ем.

— Но морө чүфеса... Вунөдін мөј менө? Көрніл; зев зонмөс текөд лөсавлім.— Кык друг топыда сывјасісны, сесса пукөісны да пондісны оорнітны.

— Öд те шег ыжда вөліи. пощөс кості вөлі төран петны... Кытјасті-нін ветліи— мунін?

Павел дошлөјжыкөн візөдчө: кельдлөз сінјасөыс төдчө өөкыд олом вујөм— шыгјавлөм, кынмавлөм, порок шынөн ојдөм сөпјас, шыкјаслөн зірдалөм... Көрнілөн— чімлөз јенеж, зірдалан шөнді да гысыс ыан. Öд коркө кыкнанпыс өткөфөс вөліны.

— Ті-нө кыз-нін овланныд?— јуаліс Павел.

— Олам-вылам... ыан сојам.— вомсө пыгкыртліс Көрніл— Ошјысны нінөмөн-а.

— Комсомол јачека, парт—јачека ем?

— Емөс... Со-тај бурөщ партјачекаыс Мунө—індіс. Көрніл пішчала морт вылө.

— А-а! Көрніл Власовіч. Нашевам,— пішчала морт пыріс өшінув јөрө да нумјалігтыр кіјасіс.

— Владімір Нїколајевіч Уткін,— рекомөдујтс асө сіјө.— Зев радејта уткајасөс полощүјтны да гашкө сін јөн Уткінөн-і шуісны-да.

Ущительным,— сөдтіс Көрніл.

— Павел Зонов. Карыс,— шуасіс Павел.

— А-а! Со, шудыд, Көрніл Власовіч. Значіт отсаоны мїјанамы? Вели-колөпно!

Уткінлөн вомыс езі пөдласлы. Сінјассө чіткыралө да брїтөм тощө возлаы нүжөдлө. Павеллы возын теш вөлі візөдны: быгтө көвдумјас ылаалө.

— Грамотнөј, образованнөјыд вывті јона колө!.. Тан-жө темнота, не-вежество...

— Кушөма сесса партјачеканыд ужалө?.. Исполком?.. Кооператів?.. Ну-і вообщө?— јуаліс Павел Уткін дүгдіс нумјавны, ышловзис да візөдліс јенежө.

— Н-ничего,— пызырталіс нырсө.

Нырыс уткалөн код-жө плавкөс.— Еслікө вообщө шуны... Мен зев нөмкод, Зонов јорт, тенад локтөмыд вөсна: отсытан, вескөдан мїјанөс. Так-сказат, свежөј вын!.. Ну, а исполкомын... кхе, абу мїјан јөз, поні-мајтан? Нінөм он вөч, Зонов јорт. Јөзыслөн образованностыс еша, озыр-јас вміјаннө улын.

— Јачеканыд мыј візөдө?— чорыда јуаліс Павел. Уткін пелпом-јассө вөрчөдліс.

— Јачека... јачека... Ізвініте, кушөмнө тајө јачека. Чукөртан, чукөртан. Кывтө нүжөдөмөн котралан... Öтї оз ешты, мөд оз ешты, којмөд-лы дыш... Со-і ужав сесса,— кіјассө шевгөдліс Уткін.

— дај вообщө јөзыс абу мї дор. Ставныс кїнаулаыс із зөблаалөмы, стрөка відчысөны... Мда-а... Озырјас вөрөвілөјас.

— Тінө, ті мыј вөчанныд?.. Сіз-кө тазі-і оланныд? Відчысанныд, кор јөзыс лоас грамотнөј?— јуаліс Павел. Уткін лөсөдыштіс пішчалсө, да ачыс јуаліс:

— Коди-нө мыс?..

— Ну, те, Көрніл, мукөд... Емөс-жө-өд кодјаскө?

— Ізвініте, малограмотнөјјас; на-лы требүјтчө образованнө. Сөтасык-кө сузжык јөзөс, секі позас... Но, ладнө, так-сказав, політікаө уекөд-чїм. Товаріщ, Зонов, пыравлам мї-јанө, семі ставсө сорнітам... Мда-а; лунтыр ветлөдлі да өтї лов ез шед. Пішчалајө омөлік-мі, ачїм-мі... Вообщө, прөмыс ез шед.

Ылавыв рөмдө. Мөдла пөлын чуксалө гөрдөват віч. Візјас вылө тыјас дорыс кысөоны ру јокмыл-јас.

— Нінөмтор, Көрніл. Сарөс чуж-јїм, колчакјасөс чөрту ыстїм, а өні адајтчанныд?! Вај кітө!

Көрніл нумјалігтыр колмаліс Павелјасөс.

Уткін ордын Павел бура дыр пукаліс. Пузөдісны самовар, вајісны шангајас. Уткін сојіс і сорнітіс өт-щөщ. Сорнітігас шөнаөіс, бергаліс улөс вылын да пысөјаліс. Кор сор-ніныс панөіс исполком јылыс, сіјө ышловзис да дүгдіс бергавны. Сін-тасјас дорас өкмысны чуқырјас, лөб-јасыс топалісны, уткалөн код плав-көс нырыс јешщө на быгтө нүжа-ліс.

— дам... да. Исполкомным, хе-хе, іс-с-м-о-м-а... Іс-с-с-полком, Мї-нө мыј вермам вөчны? Журнад сөв-тө он жуғөд буракө... Ем сені сек-ретар,— комсомолөч, кандідат пар-тії. Мыј-нін шуны... Мыјөннө төдан, мыј сіјө мөвпалө, он-өд буракө өө-

лөмас пыравлы да пузлас. Міжанлы өвіног вісталә, вөчөсө мөдног-дај... дам-да, сөкыд, Зонов јорт. Мі быт-тө ју шөрын кіпыддө паста ді. Гычаскө сөхіјаыс, јурнаым і кокнаым нылыштас... Од там вөвлі востаннө. Морт комынөс кымын тошкісны... Заводіталы накөд вермасны, сувтө перјасны да пошсіјас пөлөн өшласны. Гычаскө міса-тај сөхіјаыс, пөдтас. Јурыд-өд вылө он, буракө, четчышт, ышловзис Уткін да пондіс шјајө чурскыны.

Өшікјасө візөдчө лөз вој.

Павел мөвпалыштөм бөрын пук-тіс стөкансө.

— Со мыј, Уткін јорт. Ме ног, те нарған. Оз поз коммунистлы лаб-зыны. Мед-өд вөлін уверен, смел! Ставыс ас сајаныд. ді јывсыд те збыл вескыда казтышталн. Массасы торјалөмныд. Сөсөа ужаланныд, коді кызі кужө: комсомол көнкө нөкө, партјачејка ассыс-ачыс зөбеасө, кыш пышкө пырөмныд... Массасы шуан абу ті дор? Неправда, Уткін. Револут-сіјасө ужалыс массасы-і вөчис. Пар-тіја сөмын нырнуөдіс. Мыјла-нө өні массасы абу ті дор? Значіт тіјан по-мыс налы пөлзасы некушөм абу. Ме вескыда сорныта, Уткін, чіткы-рао көв ен сөсөа. Мі массатөг вын-төмө; револутсіја вөсна тышкасөм-лөн історіјаыс зөв бура петкөдіс тајөтор...

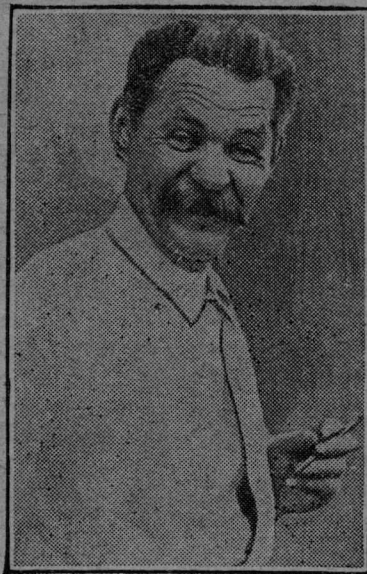
— Гөгөрвоа, гөгөрвоа, — торкіс Уткін.—Правіліно! ставыс. А вот праквіческі пробујталы. Медым нуөд-ны тыш, колө вын... А міјан? За-рад тыр абу: морт кујім-нол... дај сіјө улсалөма—оз лыј, а чішкө.—

Уткін лантіс. Здук кежлө чөв-уелі.

— Збыл, улсалөмныд тыдалө, Уткін. Колө вөжжі. Сытөг нінөм оз арты.

— Прөбујталы. Кутчысасы вөжжіас,— рамыніка шуасис Уткін. Зонов мөв-палыштіс да четчіс.

— Колтча өіктаным! Аскі-жө зав-комө гіжа пісмө.

Максім Горкіјлы [таво тырі 63 арөс. Өні сіјө воіс СССР-ө ме-дым аслас ужөн отсавны СССР-са ужалыс јөзлы сотсіалісті-ческөј економікалы фундамент пуктыны, медым, сөветскөј літе-ратуралы отсавны, перестроіт-чыны, медым пролетарскөј лі-тератураөс пөртны сотсіалізм стрөітан ыжыд өрудөдө.

Шуам-жө Горкіјлы, кызі шу-існы уна фабрік-заводјасыс том робочөјјас: „мі велөдчам дај кутам велөдчыны тенсыд ро-бочөј класса врагјаскөд чорыда тышкасы. Відчысам тенсыд лөктөмтө.

Максім Горкіј ыжыд проле-тарскөј гіжыс, сылыс гіжөдјас-сө колө төдны ужалыс став јөзыслы.

Вітвөса план

Камгысө, чажгысө,
Пуркысө муыс,
Коканныр сацкысө
Көрт пісмө гуын.
Зелөдөм морөсныс,
Куртчөма вөмдор,
Візөдлөм чорыджык
Віјаіз дорыс.

Бакуын пычкөны
Кізер ва зарні
План вөсна тышкасөм
Чорчө да жармө.
Фабрік-заводјасы
Ныаса сојан
Бызгылтис віт пыдді
Кык да жын вөөн.

„Отувтны тајө во
Сікт овмөс жынсө“—
Шуіс тақ Сталін јорт,—
Зелөдлөј вынтө.
Партіја кывјасөн
Сталін јорт шөктө!
Сы-вөсна-ј талу-нын
Колхоз лыд шөкмө.
Візөда гөгөрбок,
Суса зөв кывза—
дөрааныс шөрөзыс
Сөвет му шычөм.

Ускөда сін вежөс
Комі му вылө—
Штенјасас чіпырјас,
Гымалөм кылө.
Гымалө татөні
Оз важ моз јенеж,—
Тракторлөн лолалөм
Мөртчылө вөмөз.
Уна сурс брігада
Котыртчөм тани
Мыјвыныс візөда

Ыжыд кос пансөм.
Роксөмөн ускөдчө
Багатыр пожөм,
Чардбі моз јуркытас,
Уна со вөжөн
Мукучік тіралө,
Песласө змејөн.
Пөттөзыс ныравсас
Бөкјасыс керјөн.
Нажгыны пілітны,
Петкөдны јагыс—
Быдса квајт міллон
Кубөметр сајас!

Помнытам, вөвліны
Зөв сокыд војас.
Уна зөв көлісны
Узлытөм војјас.
Бостам көв перекоп,
Шыгјалөм Пігір...
Мыј вөлі терптөм,
Вөтлөма бі пыр?
Воіс-нін сөсөа тај
Стрөітчан кадыс.
Бөрдјөдө вескыда
Ужалан гажыс.

Кывбурсө гіжігөн
Көжышті бөкө,
Мед, міса, візөдлөм
Паскыджык лөө.
Кақалі, вөлөма
Буржыка збылыс.
Стрөітчан сөдөмлөн
Тіпкөмыс кылө—
Ачым кор сулала
Ужјас кос шөрын.
Оз прөст ло шуөма—
Шуд менам вөрын!

Тікөн Колај.

Быд нар—ударнык!

Быд өікт—колхоз;

Ужалан јарлы

Өөкыд оз пощ.

Оз!

Выл Паш

Комі алфавіт латінізіруйтөм жылыс

Кушөм колө латінізіруйтөм комі алфавіт

Комі алфавіт латінізіруйтөм—зев колантор, сіјө значеннө жылыс нінөм-нын гіжыны. Колө өні вескыда практика куза сорнітны. Од өніја комі шыпассаң латін нога шыпасјасө вужөм—зев ыжыдтор, ставсө важсө пуктылтө, выл подув пуктө. Кызеурө, кокнідіка віжөдөмөн ташөм ыжыд ужыд оз вермы бура артмыны. Колө быдтор артыштны, зик ставсө, гө-гөрбок відлавыны, доңжавны, да вө-лісті решітчыны, орөдны. Быд нелучкі, весіг ічөтік ошыбка бөрті вермас зугны да торкны.

Алфавіт лөсөдігөн оз ков вунөдны шөщ і типографіјасө: основнөй ужыс-өд (печат—газетјас, журналјас, кігајас) пондас мыжсыны сы вылө, поліграфическөй производствөө, Та боксаң колө төдны кык колана принцип:

1) мед вөлі сещөм комі алфавіт (латінізіруйтөм, герт), медым шыпасјасыс вөліны і мукөд пөлөс сорніа јөзлөн, мед ез ковмы комілы лөсөдны вылыс торја шыпасјас (сіјө сула-лө зев дона);

2) гырыс (заглавнөй) шыпасјасыс вылынжык некушөм знак мед ез вөв (кызі ем мјан өні О—кык чут О вылын): типографіјаса условіјө-серті сещөм знакыс оз шогмы, торја-нын, сы понда, мыј улысла дорас бара жө колөны бөжкофјас (j, d, p, y),—секі вылысадор знакјасыс оз төрны буква очкоас (кеглөдн шусө букваыслөн размырыс) да колө-нын најөс торјөн содтыны (өшөдны). Кор сещөм знакјаса наборыс машина-пыр мунас (печатајтјас), најө жугласөны-гыдалөны. Сы понда вөлі мјан унаыс артмө О пыдді О (кык чутыс жугалө-да): ВОР пыдді ВОР, ОШ—ОШ.

ВЦКК прецідіум бердін ем выл алфавіт лөсөдан комітет. Тајө комітетыслөн Угрофінскөй комісеіја лөсөдөма выл комі алфавіталы проект. Сіјө проектсө, ме чајта, унаөд-нын төдөны: јөзөдөма торја лістјасөн, ем „Ударнік“ журналын 7-8 №-ын. Проектас 36 шыпас. Сөмын колө вескыда шуны: сіјөн пөльзүтчыны зев сөкыд лөө, дај шыпас 10-кымын ковмас вылыс закажітны (небыд сөглас-нөјјассө: d, z, l, n, e, t).

Комі Обісполком бердын ем комі алфавіт латінізіруйтан комісеіја. Сіјө пуктөма-выл комі алфавіт лөсөдны со кушөм 5 принцип:

1) подулыс мед вөлі уныфіцірованнөй (өтувја) латін алфавіт СССР Асыввывса јөзлөн (туркјаслөн, тотарјаслөн, башкірјаслөн да мукөдөн.);

2) сіјө алфавітеыс-кө оз сузсыны знакјасыс комілы, лөсөдны сещөмјас-сө основнөй прөстөй знакјасыс;

3) шы серті-жө (фонетика) матыетны і гіжан пасјассө;

4) відчылены сөктөдан знакјасыс (бөжјасыс, чутјасыс да с. в.).

5) шыпітан да друг оран (взрывнөй) шыјаслы африката пасјас торјөн не лөсөдны.

Сесса, герт, колө нөшта өвік возза принцип (татчө көт абу індөма-а): быд шылы асылыс торја пас (буква), лібө кызі гіжсө—сізі-і шусө (мукөд-јаслөн, шуам французјаслөн гіжсө корсеурө нөл буква, а шусө өвік шыөн).

Тајө 5 принцип сертыс-кө артавыны, Угро-фінскөй комісеіјалөн проекткыс возза 4-ыслы прөтөворечітө-нын.

Сыктывкарса педагогјаслөн совешщаннө лөсөдөма мөд пөлөс проект НТА (выл туркскөй алфавіт) подулыр. тајө проекткыс, ме нөгөн, воззасыс буржык. Медыжыд торјалөмыс тани со мыјын: шыбытөма небыд соглас-

нөй буквајассө, а сујөма небыдөдан пас—„b“. Став шыпасыс педагогич. совешщаннөса проекткыс лөма 32.

Ме лөсөді бара өвік проект комі алфавіталы (ег интернаціоналнөјөс, а комі алфавіт). Артміс 28 шыпас да 1 небыдөдан (b). Печатнөй да кіөн гіжан гырыс (заглавнөй) буквајасыс менам прөктын педагог совешщаннөса прөктын-кодөс-жө. Торјалөны сөмын со мыјјасөн:

1) кіөн гіжан посні буквајассө кык-лаын содтөма („ш“ да „z“), лөсөдөма мөдпөлөсјасөс, медым өдјө гіжігөн вөлі кокніджык (роч алфавітыт емөс-жө сізісө: d-d, p-p, x-x);

2) Небыдөдан знак бөстөма кокнідөс да вөскідөс (векнідөс), „b“—дөрыс—„l“. Печатнөй заглавнөй буквајас дінө пуктысөө (кор колө небыда шуны согласнөй буква) неуна вылыс-ладорыс улөжык (кызі тајө знакыс пуктысөө—віжөд примерыс). Кіөн гіжігөн почө первој гіжны став кыв-сө да вөлісті пуктавыны знакјассө кытчө колө. Кор ташөм знаксө ад-зан—зик пыр-нын төдан небыдөдөм букватө (өивылад кокніда уөб „b“—дөрыс). Сесса „b“ оз лөсөв со мыј

A a А а a	B b В в b	C c C c c	Ç ç Ç ç ç	D d D d d	E e E e e
Ө ө Q o ө	I i I i i	J j J j j	K k K k k	L l L l l	M m M m m
N n N n n	O o O o o	P p P p p	R r R r r	S s S s s	Ş ş Ş ş ş
T t T t t	U u U u u	V v V v v	Y y Y y y	G g G g g	Q q Q q q
H h H h h	Z z Z z z	Z z Z z z	F f F f f		

понда: 1) ödjö gijigön vermas лоны латинскöй „б“ код да лыддысöс кутас падмöдны („сöй“) пыдди верман лыддыны „сöй“); 2) менам знак дорыс „б“ кујим-мындаон паскыд-жык; 3) принципс торкөс, кор „б“ пырö став вич-жудамс да артмö торја бу: вадн, а сылы колö лоны сöмын прöстöй знакон; 4) латин алфавитын „б“ абу. Закажитны „1“ оз зев дона сувт.

3) „К“ да „Х“ менам öтi буква улын. Комi кывын абу „Х“—шыыс; көт ескö емöс кывјас. кытчö позö шуны „Х“, но некущöм торја дифференцируйтöм абу, да ыжыд öшыбка оз ло, гижам-кö „колхоз“ пыдди „колхоз“, „Харков—Карков“, „Харапов—Карапов“, „Захар—Закар“, „сахар—сакар“, „порох—порок“, да сизi i ем мијан кывын—некөн оз кыв „Х“, быдлаын „К“ (герт, кор ковмас научнöй литература лöсöдны, секи ковмас сујны i Х, дај нöшта-на кущöмкö выл буквајас).

4) Сещöм ногөн-жö i „Ч“ да „Ц“: „цыгарка“ пыдди шуам „чигарка“, Цыган-чиган, „граница-граница“, „щеп-чеп“. Интернационалнöй кывјасö: „социализм“, „конституция“, „интервенция“ да мукöдö гижö „Ц“ (латинногөн „С“). Комi кывјасын гижö „ТС“.

5) „Ф“ буква сурöма медбөрö. Комi кывын ескö i тајö шыыс абу, да пырöма-ним кытчö сурö-да оз поздик „П“ кежыс колчыны: секи ескö „Фрунзö“ пыдди ковмис гижны „Прунзе“, „физика—пизика“, „Фет-Пет“, —тешкөд (местöм). артмöма.

ПРИМЕРЈАС

Latinezirujtem, Kultura, Nart, Vad, Sin
 Latinezirujtem, Kultura, Nart, Vad, Sin,
 Латинизируйтём, Культура, Нарт, Вад, Син,
 Латинизируйтём, Культура, Нарт, Вад, Син.
 Ризод Зер - Ризод Зер (Ризод Зер).
 Сакарор - Сахаров, Карков - Карков
 Маиак - Морях, Социализм - Социализм,
 Интернационал - Интернационал, Вер-Чеп,
 Отсög - Отсög, Муфта - Муртоса,
 Зукор (Зукор) - Машухов, Жос-Жос,
 Гога усота, дад - Жаког усота, жаког
 Зад - сам, Зогот (Зогот) - Зогот.
 Фитте Фрунос, Сетти - Четти!
 Виттор Латин, Нобдинса, Жан, хаз
 Виттор Латин, Нобдинса, Жан, хаз
 Сена - Сена, Респондэ - Респондэ
 Виркула - Миркулар, Зукор - Машухин

Медвоzza вичас петкөдлөма, кызи пуктысöс небöддан пас типографјаса наборын (вичсö жулöма кујим пелö, кызи овлö типографјаса кеглын).

Педагогич. совещщан. проект-ногөн-кö печатајтны сижс-жö,—артмö со кызи:

Latinezirujtem, Kultura, Nart
 Latinezirujtem, Kultura, Nart

Татыс тыдалö, кущöм абу удобнö да абу выгöднö гижны „б“ знакон, дај артмö важ рочногса комi гижöд-код: латинизируйтём, ньань. Medea

скодиттöмторјис тани со мыј: „б“ тани пуктысöс буква (шыпас) тујö, а колö сылы лоны, миса, толкö небöдан знакон.

Герт, ме ог лыдды i ассым проектöс гөгөрбок бурөн. сижөн i колö, миса, лучки артавыны быдсама пöлöс проектсö. Тајö ужыс-öд—ыжыд социалнöй значеннöда уж, татчö колö пуктыны коллектива мөвпјас, коллектива творчество.

Нобдинса Виттор.

Кущöм алфавит мијанлы колö

Комi алфавит латинизируйтöм кутö зев ыжыд значеннö. Сöмын мијан комi общественност öнöз-на та куза пöштi ез шыаслы. Көт та јылыс вöли торја шыöдчылöм комi алфавит латинизируйтан комиссијалөн, сöмын ужалыс массаыс, местајас вылын ужалысјас (общественнöй, партијнöй, профсоюзнöй ужөн вескөдлысјас), колхозникјас, велöдысјас, велöдчысјас, комсомол да мукöд возмöстчыс јöз—гöла, шөркөдмејас некөд-на ез сетны ассыныс кывсö, кызижык нуöдны латинизируйтöмсö, кущöм колö лоны алфавитыс да мыјјас оз тырмыны сija алфавитын, кодöс јöздöдiс ВЦИК бердса комитетлөн латин алфавит лöсöддан Угро-финскöй комиссија. Көт та јылыс сорнисö колö вöли сувтöдны кыч боевöй култура мөк быдлаын да мөгмöдны тајö сорнисö мај 15 лун кежлö, сöмын тај, тыдалö, ез сизi вöчны местајасын—мунисны пасивнöја. Та јылыс вjеталö местајас вылыс јуöрттор вотöм: öд öтi заметка газетын иј журналын абу. Воö тајылыс сорнитöмлы дурдан срок—мај 15 лун. Сöмын ме ногөн тајö срокö колö нужöдны да збылыс петкөдны сорнитöмсö масса повсö. Гөгөр бок сорнитöм бөрүн, колана вöзјомјас да индöдјас пыдди пуктöмөн позö примитны бөрја решеннö, кущöм нога алфавитö сувтны да кызи латинизируйтöмсö заводитны олöмö пöртны. Ужалыс јöз массаыс-кö оз ло отсög, дерт, сөкыдлуныс јонжыка вермас содны. Ми төдам, кор ödjö лöв вöчöма ташöм ужтö, вермас лоны ыжыд тырмытöмторјас. Сija урокыс мијан выјым öнija (Молодцов) алфавитын, кодöс сиз-жö вöли „наспех“ вöчöма. Тани термасны оз пöз: öд, ми лöсöдам култура кыпöдан подлыö медколан „рычагсö“—алфавит, код вылö пондас пыкөны култура олöм кыптöмыс оз öтiк-кык во сöмын, а уна во чöж. Сизкö, колö артыштны оизимыс да öтчид „вундыны“, лöсöдны, медым во мöд мыст бара ез ков тајөн жö нокеыны.

РСФСР-са ВЦИК бердса Угро-

финскöй комиссијаөн лöсöдöм алфавитыс (кодöс јöздöдма 7-8 №№ „Ударник“, журналын да 64№ „Вөрлезыс“ газетын) ассыс панассö бостöма латин алфавитыс. Сöмын сija под дiнас содталöма аслыс пöлöс шыпасјас, буквајас) чорыд шыјаслы, кодјас комi сорныын кылöны небыдаөн (д, з, л, н, с, т), да чорыда кыланјас (з, г, ж, ж, з, ш, щ), да содтöма кујим выл шыпас („Ф“, „х“, „ц“), кодјас мијан комi сорныын абуöс. Став тајö выл лöсöдöм шыпасјассö (кујим бөрја шыпасыс öтдор) лöсöдöма (кызыынсö) бöжјасөн—улиас, либö шыпас бокас бöж вöчöмөн. Шыпас „щ“—лы бöжсö лöсöдöма гөрбас (мед век-же бöж!). Сизнад, бöжа шыпасыс (36 шыпас пијыс) артмöма öкмыс (öтiлөн гөрбас), да öтiлөн черта. Тајнад артмö, пöштi кöймöд јукөн шыпасыс—аслыс сама шыпасјас—бöжа-гөрба шыпасјас. Татыс петö јуалöм: мыјла сизi артмöма? дерт, тыдалö, көсјöмаöс кутны „графика“ вич (öткодажык шусам шыјасöс öткодажык гижöм), сöмын артмöма выл Молодцов алфавит латин алфавит под вылын. Колö вöли вопроссö сувтöдны принципөн: колö-ö мијанлы чорыд шыјассö небöдны торја шыпасјас, али оз? Колö-ö мијанлы кутчыны „шленö“ „графика“ дор да сija под вылыö сöмын выл шыпасјассö нем ујтны (лöсöдны)?

Ме мөгыс-кö колö: öтiк-кö—небöдана кылан торја шыпасјас невöчны, небöдысыс пыдди лöсöдны торја шыпас; мөдкö—графика дор кутчыны „постолку—посколку“ мијан шыјаслы наја лöсалöны. Öд, сорнитан шыјасыс быд натсијалөн абу öткод—торјалöны öтi мөдөаныс оз öтi либö кык шыјасөн, а уна шыјасөн. Сы вöсна, көв, шуам, i латин алфавиттö да сija оз вермы лöсавны став натсијалы стöча, кыз фонема бокаан, сиз-жö i графика бокаан: öд, сижö лöсöдiгас ез артавыны уна оiкас шы вылö, а арталыны сымында шы вылö, мыјта вöли паныдасö латин натсија сорнија јöзлөн.

Бібліографія

ІЛІВАПЫС—„Верма“. Віст. Комі ыга лезанін. Сыктывкар.
1931 во. Тираж 5.000 экз. доныс 18 ур.

Тажо вистын Ілівапыс петкөдлө кымынко серпас вөрлезаніныс (асыввоз, лунса уж да уж ештөм бөр—рытын).

Петкөдлө вөрлезанінын ужалыс тіпјасос да налыс мөвпјасос (серніјасос). Лыддігад сінвозад сувтөны став пөлөс мөвпа јөзыс. Најө быдөн аслыс віч кырөдөны. Мукөдыс гөгөрвоомөн, төдөмөн сіјө вісө кырөдөны, а мукөдыс асгөгөрвотөмысла, міөө мыјкө відчысан полгікаон моз ужалөны, олоны. Бостам-кө сіјө тіпјасос да торјөдам өтө мөдыс, мі аңзам кујім сикас војтырөс. Өтөлаын лооны Анна Иван—бригадаын ужалысјаслөн нырнуөдысыс,—аслас јортјасыскөд. Најө ужалөны өблөмсаңыс сотсіалізм стрөйтөм вылө, мед өдзөдны сіјө стрөйтчөмсө“.

„...Ставыс тајө зарні... Тајө трактор... Тајө капіталістјаслы чорыд нөш... Тајө быд кер—сотсіалізм те чөмын кірпіч“... мөвпалө Анна Иван ужалігөн да весеіг оз төд, ні оз кыв ассыс музөмсө, кынөм сумалөмсө.

Сөмын на ногөн оз мөвпавны Тапур Јепім да Остап Самко. Наалы медтыкө кызкө-мыјкө вөлі ужалөма, кадөс колөма. Остап Самко мода кутө... „Завтрак бөрын—час шөйтчыны, өбөд бөрын—кыкөс, пажын бөрын—часөн жыңјөн, да ужын бөрын водтөз өтө час... Шөйтчыштө минут дас кымын быд чігарка курітөм бөрын...“ Остап Самко—сөщөм тіп, кодлы ужыд вескод. Сылыс характерсө індөны вөрфорын ужалысјас: ... „Потласмоныс дыш мјан Самуіл Остаповичыд...“ Та перевода-жө і Тапур Јепім. Көч Самкокод најө өтө туюд муноны, сөмын Самкоыс сылөн јөлага пыдди, мыј шуас Јепім, сіјө і Самко клонөбтө. Тапур Јепім век-жө торјалыштө Самкоыс аслас чорыд віч нуөмнас: өд сіјө төдө, мыј вөчө Самко—мыжөд сылөн, јөлага сылөн, медым сы вылө пыкөдмөн, јөлага-Самко пыр паскөдны ассыс мөвпсө ужалысјас пөвсө да сіјөн торкны вөр дор ужсө. Сіјө чорыда мөвп кутө кулак вестысылыс, коді сылы шуліс: ... Колхозыд-кө оз кісөыс, пырасны-кө ставныс—мјанлы пом воас...“ Сіјө пом воөмыс медеа јона повзөдлө. Өд, сіјө мөвпас пыр-на вөлі кутө: ... „вөст пөрыс, регыд кулө, овмөсыс мем колө“... Төстлөн кывјас-

ыс, кыз прамөј мортлөн, інмісны Тапур Јепім сөломө. Көч вөрад і кајис да оз јона чегөы: дас лунөн пыскөд шлөчкөбтіс 13 кубометра. Со, мыјта! Шензөны унаөн најө уж вылө. Весіг Степан Јогор—сватөј перевода морт—дөзмөм пырыс мөвпалө... „Кызі... вермөны... прөстасө... овнысы... Лунтырнас кык-кујім кер вөчөны“... Со, тајө кык ужалысыс (Самко да Јепім) зік өтөлаыс, өтө пуыс чуктөдөм пылөмјас: оз термасын—өјладөны, аслыныс віч кырөдөны. Тајө мөд сикас тіпјас.

Наыс торјалө Степан Јогор. Ужалө пыскөд зіла, јурсө оз кыпөдлы. Сөмын 3-4 кубометрыс унасө луннас оз вермыны вөчны. Шензө думнас бригаднікјас вылө, кодјас вөчөны квајт кубометрөн морт вылө. Сіјө оз гөгөрво, мыјла да кызі сы мындтасө вөчөны да шуө (аслыс: ... „Код мор ногөн вөчөны“... Степан Јогор јона мөвпалө. Унаыс көсјылас бригадаө пырны да век нужөдчө, відчысө. Өд сіјө бура артавтөг ынөм өз вөч. ... „Сылөн јурас щемітөма пөслөвіча: січымыс мургышт да өтчыд вунды“... Тајө кывјасыс кыпөдө серпас лада овмөс нуөдыслөн (көчјаственніклөн),—шөркөдфема олыслөн. Степан Јогор—тіп, коді пыр відчысө, нөрө-вітө. Сіјө гөгөрвоө сотсіалізм течан могсө, но... відчысө.

Бостам-кө Піпуныровөс (пріјомщікөс) сіјө јона-нын торјалө мукөдыс.

Возза тіпјасыс-кө уна мөвпа крөстанајас, тајө—купеч пі, јежыд опітсер, кодлөн возза оласногыс вөлі вылынжык крөстанајасыс, да і өні, со, бара-на вескалма вылөжык. Најө (важ јөзыд)пыр корсөны аслыныс шоныд места да сөсаң вескөдлөны асколөм сертө, гусөнык, јөз төдлытөг. Өд, медбур учасоксө сетөма кулакјаслы да кор сіјө каңалісны да јуалісны мыјла сетчө індің, шуө: ... „Надөн-кө нормаыс тіјанлөн моз-жө 300 кубометр вөлі, ескө ег інды...“ Классөвөј врајјас өтө мөдсө төдөны, өтө мөдлы отсалөны. Наалы сіјө ужсө мі унаыс оз адзөј. Тані сіз-жө адзөмыс лоі кызкө мыјкө. Кор Самко черсө сашкіс шпалјө да сы вылө пондісны шуавны шпал поткөдөмыс, секі өтө кер вөчыс чүјдіс та јылыс: ... „Нінөм абуыс гөзсө кыанныд...“

Со, естчө медбур вөраінас кулакјас-өс індөмаөс да некод он адзөј“...

Некод вөлөм оз төд кулакјаслыс ужсө, көні најө ужалөны: ні партјачејка, ні бригаднікјас. Анна Иван воіс да чүміс: ... „Мыјла, ескө, сы дыра ен вистав“...—јуалө јос тоша кервөчысылыс. Секі унаөн чүмісны, унаөн гөгөрвоісны, адзісны Піпуныровөс, коді сіјө ачыс да, кызі ужалө. Гөгөрвоісны, колө пріјомщікыд асјөз пөвсыс. Өні петкөдчісны ас чужөмбаннаныс став тіпјасыс. Татчө-кө нөшта содтам Вас Настаөс, коді вөлі ужалө кулаклы,—со шөйт вылө медеаөмөн,—мјанлы лоө гөгөрвоана сіјө ужалыс јөз слөжыс да налөн кырөдан вічјасыс. Піпуныров, Тапур Јепім да Остап Самко көч муноны быгтө кујім вічөн, сөмын најө кујімнаныс воөны өтөлаө: торкны, падрөдны вөрлезөм. Наста Иван бригаднікјаскөд да Степан Јогор, кодјас сіз-жө, воөны өтөлаө (көч і оз өтө методөн ужавны),—өдзөдны вөрлезөм, сотсіалізм стрөйтөм.

Көјмөд пөлөс віч кырөдысјас—гөгөрвотөм ужалысјас, Вас Наста кодјас асгөмлун вөснаыс шөдөны кулакјас пукталөм лечкө. Најө асланыс гөгөрвотөмысла нартітөны аснысө да торкөны вөрлезөм. Кор најө гөгөрвоасны, асныс шыбытчасны сотсіалізм стрөітысјас діно, пырөны бригадаө, көсјөны возмөстчөмөн ужавны. Сіјө мі аңзам Вас Наста Серпасыс. Таыс петө, колө мјан јонжыка нуөдны јүгдөдчан уж вөрвылын, медым, өтө-кө,—ердөдны став Тапур Јепім, Самко да Піпуныров коддемјассө; мөдкө—став гөгөрвотөмјассө (Вас Наста кодјассө) да відчысан полгікаа јөзсө (Степан Јогор кодсө), кыскыны кулак мөвп улыс, асладорө, сотсіалізм стрөітысјас дорө.

Тані автор петкөдліс, жеңідік вистөн, стөч серпасјас, кушөмјас емөс вөрлезан уж вылын јөз да кызі на пөвсын пуктөма ужсө. Бура-кө вөлі ужсө пуктөма, ферт, Піпуныровјасөс, кулаклы ужалысјасөс, важөн вөлі ердө петкөдөма. Автор тајө серпасјаснас көсјөма шуны: колө вөрлезанінын бур јүгдөдчан уж пуктыны, кыскыны унжык јөзөс бригадаө. Өд сіјө мөвпөн моз і помалө: ... „Менө гіж!.. Менө дај... Ме пыра-жө“...—тајі кыптис настроеннөыс ужалысјаслөн секі, кор лоі јанөдөма Піпуныровөс да кор лоі јөзсө чукөстөма пырны бригадаө. Гөгөрвоасны мыјөн, пырөны мөдамөд вөжөмыс, возмөстчөмөн пырөны щөч верөсјас, гөтырјас. Өд Вас Наста медвоз шыөдчіс. Мыјөн Самман најөс котыртны, секі кыптөны вылө вынјас, петөны ордысөмјас вылө, вөчөны лшнөј керјас, медым сіјө кернас колөкөбтыны Міллерлы да мукөд капіталіст увтчыс понјаслы

пешаныс. Секи кыпымдө жөзлөм гөлөсјас, кыпымдө вөрыс, ужыс да вајөдө вөрмөмө. Та самөн помасө вистыс, кор гјжалісны бригадаө.

Ічөтүк вистын (ставыс 24 літбок нігаас), автор кужөма петкөдлыны ужалысјаслыг мөвпјассө. Сіјө мөвпјасыс лыддан да сувтөны ловја јөз, төдса јөз, кушөмјас выјымөе өнја мјан сјктјасын. Сөмын гөгөрвоөмөңжык (сотсіал. боксаң) колөны Тапур Јепім да Остап Самко. Өерт, чужөмбанныс петкөдліс тырміза кодлы кывыв ужалөны.

Гіжөма серпасалөмөн, гөгөрвоана кывјөн. Тырмытөм торјөн колө лыддыны—куз сорнікузаөн (предложенөөн) гіжөм. Женыд сорнікузаөн-кө вөлі гіжөма, нөшта-на ыжыджык вөлі мчлуныс гіжөдөерыслөн да серпасыслөн. Нігаасө (пышкөссө да ортсысө) серпасалөма художнік Малахов. Нига мыш серпасыс-кө кутө аслыс пөлөс кыпөдана вынјөр (дінаміка),—пышкөс серпасјас кузаыс сіјө озңін поз шуны—жебөс да еца серпасыс (кујім сөмын).

Сізсө нигаыс лөзөма бур бумага вылө, снмө шыбытчана шріфтөн. Тајө нигаыс колө лоны быд лыддысан керкаын, школаын. Од, вөрлөзөм јывыс мјан літературалөн нинөмынта-на абу, а вөр овмөснын—став крајлыс да областлыс став овмөс вож јукөңјасөс нуөдысыс, нырщікыс. Нигаын вчныр, женідікаөн—вөрдор уж, олөм, мөвпјас. Кыз мча лыддантор, быг колө лоны вөрлөзанінын. Сөмын өвитор жал: автор скупітчөма војө гіжөмгыс. Колі ескө.

Пармазон.

Ударнік—стрөітель нуө із.

КОМІ ОБЛАСТЫН ПРОМЫШЛЕННОСТ КЫПАЛӨ

Кірпіч вөчан завод Сыктывкарын

Література кружокјаслы

ДОНА ЈОРТЈАС!

Пролетарскөј комі гіжысјас ассотсіатсіјаөн нуөдан ударнікјасөс літератураө кыскан прізыв сетас гіжыс выл кадјасөс. Та вөсна выл мојјас сувтөны література кружокјас вылө.

Літературнөј кружок заводуын, деланкаын, тракторнөј базаын, колхозын лоас КАПП-са ужын шөр моғөн.

Літкружокјас пыр ковмас быдтыны выл гіжысјасөс. Сөмын мјан літкружокјас вывті-на еца, смыс-нө вывті жебөс. Омөл-на вөлі өніөз најөн вескөдлөмыс КАПП-лөн, сы вөсна літкружокјас ез пөртны олөмө на взын сулалан мојјассө.

Літкружокјаслөн шөр ужөн колө лоны—заводса, вөрделанкаса, тракторнөј базаса, колхозса промфінплан тыртөм. Медбур бригадаслыс, медбур ударнікјаслыс доөвіженнөөн художествоа кыв пыр ужалыс војтырөс төдмөдөм—темајас гіжны бөстөсысјаслы.

Партіјалыс генералнөј тујвічсө лучкіа олөмө пөртөм вөсна, (вөрлөзан-вөркылөдан да колхоз течан план олөмө пөртөм вөсна, тышкасөм, прорывјас бырөдөмын учавствујтөм, общественно-політическөј кампаньөјасын учавствујтөм—медгырыс мојјасыс літкружоклөн.

Літкружокјаслөн омөла уж мунөмыслы ем кык помка—ез вөв тырмымөңја наөн вескөдлөма да ез-на вөв налы программа да ужалан план.

Војө вылө КАПП топыда јітчас літкружокјаскөд, бөстөс вескөдлыны наөн. Сөмын-өд КАПП-ыд быдлуңја ужнад вескөдлыны, өерт, оз вермы. Літкружокјаслы ковмас-нын быдлуңја ужнас вескөдлысө короны ас пөвсөыныс. Бөрјыны јонжык бјуро. Јітчыны партіјно-комсомолскөј организатсіјајаскөд.

Кызі літкружоклы пуктыны уж

Медвојза лунсаң-жө колө бөстөсыны ужавны сізі, медым літкружокса шленјас ужалісны асныс, а мед ез на-пыдді кодкө вөч. Кодкө вылө оз ков наөөјтчыны. Велөдчан ујад кружокса шленјаслы колө сетавны вөчны докладјас кушөмкө тема вылө. Шуам, кружок көсјө локтан чукөртчылөм вылын вөдлавны кушөмкө гіжөд. Сіјө гіжөд кузаыс колө өтүк мортлы сетны доклад кешлө лөсөдчыны. Сөмын мед мукөд кружковечјасыс щөщ-жө лөсөдчөны. Војыв индавны нигајас, мыј өөргі доклад кешас лөсөдчыны.

Мөд зөв ыжыдтор—кружковечјасөс лучкіа лыддыны велөдны. Оз ков прөста лыддыны. Быд лыддөм нига јылыс, вист јылыс, кывбур јылыс кружковеч мед јонжыка мөвпалө, донјалө сіјөс да пасјалө асас днөвнөкө. Сіјөн он сөмын нигајас донјавны велав, велалан щөщ і гіжны. Гіжөдтө оз ков донјавны куш соөержаннө боксаң, колө вөдөдлыны і форма вылас. Формаыд да соөержаннөбөд-өд јансөдтөм торјас.

Медыд маторыс оија лткружокяслон: лткружокяс пжсоны ас кыш пыщканыс. Весиг собраннојас вылад коло корлываны уна боквој јзос, секи ми ундык мортос вермам кыкыны лткружокад. Сыыс кыңи коло вчаваны лтватура рытјас. Литватура рытјасто позо вчаваны уна полосос, шум кот:

1. Лткружокса шленјаслыо гжан ужс вдалом. Војдор вчас возкыв кружокса руководел лбо секретар. Сесеа кружковечјас лыддасы асыныс гжодјасныс. Гжодјасос вдалом да доңјалом.

2. Кушомко тема выло вечер. Шум: „кыңи ми тышкавам вор всна“, „кыңи ми колхоз строитомын участвујтам да с. в.

3. Торја гжыјаслыо рытјас позо борыны роч да комі гжыјасос да најо гжод оерти вчаваны рытјас.

4. Литватуријо судјас. Комі гжодјас оерти позо вчаваны кулак вылын суд, ворлезан фронт вылыо дезертир вылын суд да с. в.

Лжыд мог сесеа: быд лткружоклон-оено ошодан газетын участвујтом. Стено ошодан газетјас гогорыс; коло котыртчавны лткружокјасысы. Стено ошодан газетад участвујтны оз ков торја пелос газетас воотомон. Стено ошодан газетјасо лткружковечјаслы коло гжавны очеркјас, художествоа заметкајас, лозунгјас, кывбурјас, фелјетонјас заводса, ворделанкаса, тракторној базаса, колхозса, сиктса олм јылыо, хојаственно-политическој могјас јылыо, петкодны ерд выло классовој врагјасос да налыо агентјасос—быдсама полос оппортунистјасос, социализм строитан фронт вывса дезертирјасос да с. в. Гырыожык гжодјас лезавны кион гжом журналјасо. На пыщкыо медбурјасос ыставны „ударник“ журнало Велодчан јоз кост уж нуодны лткружокјаслы коло нуодны план серти.

Хојаственно-политическој быд кампанно кешло лткружоклы кушомко ногон быт коло шыодчыны: гжавны интсериовкајас, рајокјас, частушкајас, кывбура лозунгјас да најон петны ужалыс јоз повсо.

Онисан-жо кыло лосодчыны комі областы дас во тыром коллалом кешло.

Лткружокјаслы коло лоны художествоа кыло индустриалној Выл Војвыв строитыс бојечјасон.

Велодчан уж пунктом

Ми возын виставим-нин кыңи коло сувтодны лткружокјаслы велодчан уж. Став тајо ужыс коло мунны план оерти-жо. Ми тани сетам примерној программа. Герт тајо программасо јоз оерти мукодлаас ковмас ветлыштавны, сомын чинтыны тас ниним-нин оз поз.

Велодчан ужад тајојас выло коло мед јона виоддыны:

1. Марксизм—ленинизм тодмалом.
2. Тодмасы пролетарској роч да комі литватурион.
3. Тодмасы гжанинојасон.
4. Важ гжыјасос (классикјасос) тодмалом; гжны велодчом могыо.

Ниним і сорнитны, партијаса XVI-од сјездыс шумјасос быд лткружковечлы коло быт тодны. „Азбука ленинизма“, „Коммунистический манифест“, „основы ленинизма“—Сталинлон нигајас колоны лоны быд лун лыддана нигајасон. Ковмас тодмасы і „Исторический материализм“—он. Политика тодтогыд—он вермы лоны весиг омлик гжысон, марксизм—ленинизм тодтог—он вермы лоны буржысон, пролетарској гжысон.

Коло кужомон сесеа велодчыны важ гжыјаслыо (классикјаслыо). На-

лыо мијанлы коло велодчыны омын художествоа гжомас, да і сы выло-на оз быдлаын.

Велодчыны да ужавны.

Литватура кружокјас—выл гжыо быдтан школајас. Мијан гжыо кадрјасон зев омол. 20-30 мортлон социалистическој пыщкоса националној формаа литватуриад оз артмы. Сетчо коло кутчысыны ужалыо став војтырысы. Ударникјаслы коло лоны медвоzza радјасын тајо ужас. Лткружокјаслы топыда јитчыны КАПП-код да кутны быдлуња јитод. Став полос вопросјас куза лткружокјаслы коло шыодчыны КАПП секретариато, лбо „Ударник“ журнало. „Ударник“ журнало јонжыка гжод асланыд уж јылыо.

Быдлуња отсод-жо коло корны сиктса партијачејаслыо, комсомолској јачејаслыо да профессионалној организацијаслыо. Корны налыо щощ мыжкомында сом нигагачет суходом выло. Ниним і сорнитны—партијној да комсомолској јачејас лткружокјасон меставывса вескодлыјас. Најо кутасы сетны не сомын руководелос, најо щощ-жо кутасы сетапны і заданнојас да индапны возовыло ужјас. Та всна лткружокјаслы коло топыда јитчыны партијачејаскод.

КАПП-сан лткружокјаслы медјонасо кутас лоны писмојасон да „Ударник“ журнал пыр. Торја јозјасос быд кружокы ыстывны ого вермо. Сы понда тјанос корам јонжыка мијанлы гжылываны.

Нощта „Ударник“ журнал јылыо. Сидо мијан омолана ужалыо јоз повсо разоддома. Лткружокјаслы щощ коло кутчысыны „Ударник“ журнал ужалыс јоз повсо разоддома.

Пролетарској комі гжыјас ассотсијалон секретариат.

РЕДАКЦИЈАГА:

10-од № „Ударник“ журналын лоо ледома лткружокјаслы программа. Сидо номер-со позо нобны Комі нига вузалан магазиныс 25 урыс.

С Т А В

партијној да комсомольскöј пропагандистјаслы, культурмејечјаслы, антирелигиозној уж нуодысјаслы, избачјаслы, учителјаслы, гырыс школаын велöдчысјалы, КОЛО ЛЕПТЫНЫ АССЫНЫД КУЛЬТУРНО-ПОЛЫТЧ. УРОВЕҢНЫТО, бура төдмавны партијалыс öнija кадын сулалан могјассö да культурној револютсija олöмö пöртöм куза мeстaјасывса опытјас.

СЫ ВÖСНА ТIЈАНЫ КОЛО СУЗÖДНЫ ДАЛЫҢҢЫНЫ ЖУРНАЛ „КУЛЬТУРА ФРОНТ“

ЛОҚТАНТÖЛЫГJАСКЕЖЛÖЖУРНАЛÖН
ЛÖГÖДÖМА ЛЕҢНЫ СО МЫJАС JЫЛЫГ

1. Культурној револютсija, кызи классöвöј фронт. Воча гижöдјас воҗа №-јасын лезöм оппортунистическöј да партија туҗвиҗ нуöдöм боксань невыдержанној статтајас вылö.

2. Культурно-массöвöј уж јылыс.

3. Партпросвещеньнö јылыс. Кушöма муно уж, сijөн вескöдлöм да воҗö вылö сулалан могјас.

4. Jöзкост велöдчöм уж пунктöм јылыс. Вчеобуч нуöдöм. Политтехнизатсija школајасö пыртöм, поснид да гырыс школајаслыс опытјас. Пемыдлун бырöдöм уж јылыс, вöр кылöдöм јылыс.

5. Кадрјасöс дорöм јылыс. Совпартшколалөн уж да сы воҗын сулалан могјас. Техникумјаслыс да ФЗУ-јаслыс уж бурмöдöм јылыс, курсјас восталöм да ВУЗ-јас комплектујтöм јылыс.

6. Антирелигиозној уж јылыс. Воҗö вылö сулалан могјас. ОВБ-лөн уж. Мeстaјасывса опыт да кызи колö чорҗöдны классöвöј врагјаскөд тыщ антирелигиозној уж нуöдöм пыр.

7. Научној уж нуöдöм јылыс. Коми Крај изучајтыс обществолөн уж. Историков Мтркеистов общество котыртöм јылыс да теорическöј рытјас нуöдöм опыт јылыс.

8. Биографija да критика.

9. ВКП (б) Обкомлыс постановленьнö-јас культура уж нуöдöм јылыс.

10. Хроника.

СУЗÖДАН ДОНЫС ЖУРНАЛЛÖН

12 төлыс кежлö—6 шaјт

6 төлыс кежлö—3 шaјт

3 төлыс кежлö—1 шaјт 50 ур.

1 төлыс кежлö— — 50 ур.